

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Mä kävin. Kirjoita paperia ja heittää punainen
laatikkoon.”

Maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuk-
sia Vantaan palveluista.

Karinen, Tanja
Kääriäinen, Jonna

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

”Mä kävin. Kirjoita paperia ja heittää punainen laatik-
koon.” Maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia
Vantaan palveluista.

Karinen, Tanja
Kääriäinen, Jonna
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2015

Karinen, Tanja
Kääriäinen, Jonna

”Mä kävin. Kirjoita paperia ja heittää punainen laatikkoon.” Maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia Vantaan palveluista.

Vuosi	2015	Sivumäärä	38
-------	------	-----------	----

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää maahanmuuttajataustaisten naisten käsitteitä ja kokemuksia Vantaan palveluista. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Vantaan Nicehearts ry:n kanssa. Tähän opinnäytetyöhön on haastateltu maahanmuuttajataustaista naisryhmää, joka osallistuu Vantaan Nicehearts ry:n KasvuKutsu-hankkeeseen. KasvuKutsu-hanke tähtää maahanmuuttajataustaisten naisten työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksien parantamiseen. Laurean Aistien - Avoimia Oppimisympäristöjä Kehittämässä -hanke tarjosi toimintaympäristön opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteuttamiseen.

Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus on toteutettu Laurean Tikkurilan moniaistisessa tilassa. Moniaistinen tila on työväline, joka toimii tässä opinnäytetyössä kulttuurien välisenä kohtaamispaikkana. Rakensimme moniaistiseen tilaan toimintaympäristön teemahaastattelua varten. Haastattelun teoreettisena viitekehyksenä käytettiin Aistien-menetelmää ja sosiokulttuurisen innostamisen teoriaa, jotka tähtäsivät haastateltavien voimaantumiseen ja osallisuuden lisäämiseen. Haastattelut analysoitiin laadullisen sisällönanalyysimenetelmän avulla. Analyysin tuloksena syntyneet teemat ovat: terveyspalvelut, työelämäpalvelut, työllistyminen ja koulutus, aikuiskoulutus, lasten palvelut ja kirjastopalvelut. Lisäksi opinnäytetyössä esitellään muita haastatteluista esille nousseita teemoja. Opinnäytetyössä on pohdittu miten teemahaastattelussa käytetyt menetelmät ja moniaistinen tila sopivat haastattelun toteutukseen. Opinnäytetyö sisältää myös niitä kehitysehdotuksia, mitä haastateltavat toivat esille. Palveluiden käytössä haasteita toivat esimerkiksi sähköisten palveluiden käyttö ja vaikeudet suomen kielen käytössä.

Asiasanat: maahanmuuttajataustaiset naiset, teemahaastattelu, Aistien-menetelmä, sosiokulttuurinen innostaminen, voimaannuttaminen, osallistaminen

Karinen, Tanja
Kääriäinen, Jonna

"I went. Write it down and put it in the red box." Experiences of women with immigrant background of the services provided by the city of Vantaa.

Year	2015	Pages	38
------	------	-------	----

The goal of this thesis was to find out perceptions and experiences of women with immigrant backgrounds concerning the services provided by the city of Vantaa. This thesis was carried out in cooperation with Vantaa Nicehearts ry, and is based on interviews carried out with a group of women who participated in Vantaa Niceheart's KasvuKutsu-project. The KasvuKutsu-project aims to improve the possibilities of employment and education for women with immigrant background. Laurea's With All Senses - Developing Open Learning Environments -project provided the environment to carry out the functional part of this thesis.

The thesis was implemented in Laurea Tikkurila's multisensory space which was used as meeting place for the different cultures. An environment was built in the multisensory space for the theme interviews. The theoretical framework of this thesis was the methodology of the multisensory space and socio-cultural motivation which aims to empower and increase the involvement of the women. The interviews were analyzed using qualitative content analyses. The themes of the interviews created as a result of the analysis are: health services, employment services, employment and education, adult education, children's services and library services. Other themes that were discovered during the interviews are also presented in this thesis. A discussion of how the methods used in the theme interview and multisensory space were suitable for carrying out these kinds of interviews is also included. Development proposals that arose during the interview are also included. Difficulties in using the services were caused, for example, by inadequate skills in using electronic services and Finnish language.

Keywords: women with immigrant background, theme interview, The Multisensory Space Method, socio-cultural motivation, empowerment, inclusion

Sisällys

1	Opinnäytetyön lähtökohtia	6
2	Sosiokulttuurinen innostaminen, osallistaminen ja voimaannuttaminen.....	8
2.1	Maahanmuuttajataustaisten naisten innostaminen ja voimaannuttaminen....	10
2.2	Osallistaminen	11
3	Aistien-menetelmä sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta.....	11
3.1	Toimintaympäristön valmistelu Aistien-menetelmää käyttäen	12
4	Opinnäytetyön tavoitteet ja arviointikysymykset.....	13
5	Aineistonkeruu ja arviointimenetelmät	14
5.1	Teemahaastattelu.....	15
5.2	Haastattelun toteutus	16
5.3	Sisällönanalyysi haastattelujen analysoinnissa	19
6	Opinnäytetyön tulokset	20
6.1	Terveyspalvelut.....	21
6.2	Työelämäpalvelut	23
6.3	Työllistyminen ja koulutus.....	25
6.4	Aikuiskoulutus.....	26
6.5	Lasten palvelut	27
6.6	Kirjastopalvelut.....	30
6.7	Muita haastatteluissa esille nousseita asioita.....	30
7	Haastattelun eettisyys ja luotettavuus	34
8	Tavoitteiden saavuttaminen ja itsearviointi.....	35
9	Pohdinta	36
	Lähteet	39
	Liitteet	41

1 Opinnäytetyön lähtökohtia

Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada selville teemahaastattelun avulla KasvuKutsu-ryhmän maahanmuuttajataustaisten naisten käsityksiä ja kokemuksia erilaisista palveluista Vantaalla. Tavoitteemme saavuttamiseksi käytimme Aistien-menetelmää ja moniaistista tilaa Kasvukutsu-ryhmän naisten innostamiseen, osallistamiseen ja voimaannuttamiseen. Opinnäytetyömme toteutettiin yhteistyössä Vantaan Nicehearts ry:n kanssa. Laurean Aistien - Avoimia Oppimisympäristöjä Kehittämässä -hanke mahdollisti meille toimintaympäristön haastattelun toteutusta varten.

Olemme opinnoissamme syventyneet lapsiperheiden hyvinvointiin liittyviin aiheisiin. Tämän opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa pohdimme aluksi sitä, miten lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia tukevat ja edesauttavat matalan kynnyksen palvelut tavoittavat maahanmuuttajataustaisia perheitä. Aluksi suunnittelimme kokoavamme selkokiehityksen oppaan perhepalveluiden käyttöön. Taustatietoja saadaksemme halusimme haastatella maahanmuuttajataustaisia naisia. Aloittaessamme yhteistyön Vantaan Nicehearts ry:n kanssa, meille avautui mahdollisuus haastatella heidän toteuttamaansa KasvuKutsu-hankkeeseen osallistuvaa naisryhmää.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys rakentui lopulta teemahaastattelun, Aistien-menetelmän ja sosiokulttuurisen innostamisen käsitteiden ympärille. Halusimme saada selville miten maahanmuuttajataustaiset naiset ovat kokeneet erilaisten palveluiden käytön ja mitkä palvelut he kokevat tärkeiksi itsellensä ja perheillensä. Aistien-tilan avulla toteutettavamme teemahaastattelusta oli tavoitteena muodostaa tilaisuus, jossa naiset voivat jakaa vapaasti omia näkemyksiään ja kokemuksiaan palveluihin liittyen, sekä saada haastattelun myötä mahdollisesti tarvitsemaansa lisätietoa.

Ihmisten liikkuvuus maasta toiseen on lisääntynyt ja kasvaa edelleen. Maahanmuutto on viime vuosina monipuolistunut ja lisääntynyt huomattavasti. Maahanmuutto tuo mukanaan myös monikulttuurisuuden, joka voi rikastuttaa yhteiskuntaamme, mutta samalla myös haasteita, joihin yhteiskuntamme pitäisi osata vastata. Koska yhteiskuntamme muuttuu, myös tietotarve ulkomaista syntyperää olevan väestön kotouttamiseen on kasvanut. Miten yhteiskuntamme pystyy vastaamaan kotouttamisen haasteisiin? Tutkimusten mukaan tulisikin pohtia ja kehittää edelleen maahanmuuttajataustaisten ihmisten kotouttamiseen keinoja. (Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus (UTH) 2015., Rättyö 2009.)

Maahanmuuttopolitiikalla vaikutetaan siihen, että Suomeen tulijat voisivat hyödyntää omaa osaamistaan ja osallistua myös yhteiskunnan rakentamiseen. Kotimaisten kielten oppimisella ja henkilökohtaisilla verkostoilla on suuri merkitys yhteiskuntaan osallistumisessa. (Maahanmuuttopolitiikka 2015.) Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus näkyvät myös erilaisissa toimin-

taympäristöissä ja yhteisöissä. Sosiaalialalla ja muilla aloilla tarvitaan enenevässä määrin monikulttuurista osaamista ja valmiuksia kohdata maahanmuuttajia. Sosiaalialan työntekijöiden tulee myös olla selvillä periaatteellisella tasolla yhteiskunnan tekemistä maahanmuuttopoliittisista linjauksista ja siitä miten nämä linjaukset toteutuvat toimenpidetasolla. Yhteiskunnalliset reunaehdot heijastuvat myös jokapäiväisessä työssä. (Räty 2009.)

Opinnäytetyömme on ajankohtainen ja tärkeä, koska sillä pyritään selvittämään maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kokemuksia ja mielipiteitä palveluiden saavuttamisesta ja niiden käytöstä. Erilaiset palvelut liittyvät olennaisesti myös kotouttamisprosessiin, jonka avulla pyritään tukemaan ja edistämään maahanmuuttajataustaisen väestön yhteiskunnallista osallisuutta ja toimijuutta. Maahanmuuttajataustainen väestö pitäisi ottaa huomioon erilaisia palveluita kehitettäessä ja pohtia myös sitä saavuttavatko he näitä palveluita ja minkälaisia haasteita he mahdollisesti kokevat erilaisissa palveluissa asioidessaan. Tärkeää olisi kotouttamisprosessin onnistuminen. Parantamalla maahanmuuttajataustaisten henkilöiden mahdollisuuksia kouluttautua ja työllistyä, ehkäistäisiin myös yhteiskunnallista osattomuutta ja syrjäytymistä.

Palveluiden saavuttamisen esteinä ja haasteina voivat olla puutteellinen kielitaito ja tietotekniset taidot. Useimmissa palveluissa on siirrytty enemmän sähköiseen asiointiin, joka voi hankaloittaa maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden palveluiden saatavuutta ja niiden käyttöä. Ohjauksen ja neuvonnan lisääminen eri toimintaympäristöissä edesauttaisi maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osallisuutta näiden palveluiden käyttäjänä.

Vantaan Nicehearts ry:n toiminnan tarkoituksena on tukea naisten ja tyttöjen yhteisöllistä ja omaehtoista toimintaa. Toiminta on alkanut vuonna 2001 tytöille suunnatusta nuorisotyöstä. Toiminnan tavoitteena on luoda naisille ja tytöille keskinäisiä pitkäkestoisia verkostoja sekä edistää eri kulttuuristen ja eri-ikäisten naisten ja tyttöjen kohtaamista arjessa. Vantaan Nicehearts ry seuraa ja parantaa naisten yrittäjyyden, työllisyyden ja tasa-arvon yleisiä edellytyksiä alueellisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla. Yhdistyksen palveluihin kuuluvat sosiaalinen tukitoiminta, tyttötyö, avoin kulttuuri- ja harrastustoiminta, kehittämis- ja tutkimustoiminta, naisten työllistymisen tukitoimet ja yrittäjyyden edistäminen, kädentaitomyymälä sekä koulutus- ja konsultointipalvelut. (Vantaan Nicehearts ry 2015., Toimintasuunnitelma 2015, 3.)

KasvuKutsu-hanke on työllisyyspoliittista toimintaa, jota tukee ELY-keskus. Hanke tähtää osallistujien työmarkkinavalmiuksien parantamiseen. KasvuKutsu-hankkeessa asiakkaat voivat parantaa suomen kielen taitoaan, sekä tuntemustaan suomalaisesta työkulttuurista ja työnhaun menetelmistä. (Toimintasuunnitelma 2015, 4.)

”Hankkeen päätavoite on edistää työttömien työnhakijoiden, erityisesti pitkäaikaistyöttömien maahanmuuttajanaisten, työllistymistä. Tämä työllistyminen voi tapahtua joko suoraan avoimille työmarkkinoille tai välillisesti ammattitutkinnon tai sen osan suorittamisen kautta.” (Jatkohakemus vuodelle 2015, 1.)

KasvuKutsu-hankkeessa toteutetaan tutustumiskäyntejä oppilaitoksiin, yrityksiin ja muihin työkokeilupaikkoihin, jotka voivat edistää naisten työllistymistä. Hankkeessa parannetaan osallistujien tietoteknisiä taitoja ja hankkeessa voidaan järjestää osallistujille tietotekniikan käytön peruskoulutus sekä lisäksi hätäensiapukoulutus, hygieniaosaamiskoulutus ja hygieniosaamistesti. Hankkeen kehitystavoitteita ovat kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisen työllistymispalvelumallin kehittäminen sekä henkilökohtaisen osaamisen tunnistamisen ja jatko-opin mallintaminen. Hankkeeseen osallistuu kerrallaan 15 naisen ryhmä. Ryhmätoimintaa hankkeessa on joka arkipäivä kuusi tuntia. Vuodessa KasvuKutsu-hankkeeseen osallistuu yhteensä 45 naista. (Toimintasuunnitelma 2015, 4.)

Haastattelemassamme KasvuKutsu-ryhmässä oli eri-ikäisiä ja erilaisen kulttuuritaustan omaavia perheellisiä naisia. Naiset olivat asuneet Suomessa useamman vuoden ajan. Naisten asumisaika Suomessa vaihteli noin kahdesta vuodesta lähes kahteenkymmeneen vuoteen. Haastattelumme osallistui yhteensä kolmetoista naista. KasvuKutsu-hankkeeseen osallistuvat naiset ovat osallistuessaan työttömiä ja hankkeessa autetaan parantamaan heidän työ- ja koulutusmahdollisuuksiaan.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda näkyväksi maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia erilaisista palveluista, joita he ja heidän perheensä käyttävät arkielämässään. Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada maahanmuuttajataustaisten naisten oma ääni ja mielipide kuuluviin erilaisten palvelujen käyttäjinä. Tavoitteena oli myös saada mahdollisia kehitysehdotuksia suoraan palveluiden käyttäjiltä itseltään maahanmuuttajataustaisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

2 Sosiokulttuurinen innostaminen, osallistaminen ja voimaannuttaminen

Tässä opinnäytetyössä käytämme sosiokulttuurisen innostamisen teoriaa, koska teoria sopii opinnäytetyöhömmme. Sosiokulttuurisen innostamisen teorian lisäksi otimme teoriapohjaksi myös Aistien-menetelmän, koska käytimme koulumme moniaistista tilaa maahanmuuttajataustaisten naisten haastattelussa. Tässä opinnäytetyössä Aistien-menetelmä liittyy moniaistisen tilan käyttämiseen ja maahanmuuttajataustaisten naisten innostamiseen, osallistamiseen ja voimaannuttamiseen teemahaastattelussa.

Sosiokulttuurisen innostamisen teoriassa painotetaan oman kulttuurisen identiteetin ylläpitoa ja vahvistamista. Sosiokulttuurinen innostaminen perustuu tässä opinnäytetyössä tukemaan maahanmuuttajataustaisten naisten osallistumista ja voimaannuttamista haastattelutilanteissa. Haluamme antaa maahanmuuttajataustaisille naisille mahdollisuuden vaikuttaa ja kertoa itse, mitä mieltä he ovat palveluiden käyttäjinä. Käsitlemme myös moniaistisen tilan käyttöä yhtenä työskentelymenetelmänä. Miten moniaistisen tilan käyttöä voidaan hyödyntää teemahaastattelutilanteissa ja onko moniaistisen tilan käytöllä merkitystä naisten kokemukseen ja osallistumiseen haastattelutilanteissa?

Etymologisesti innostaminen (anima/animus lat.) on elämän ja hengen antamista, toimintaan motivoitumista, suhteeseen asettumista ja yhteisön ja yhteiskunnan puolesta toimimista. Se on sosiaalis-pedagoginen liike, jonka tavoite on saada ihminen osallistumaan oman elämänsä ja yhteisöjensä elämän aktiiviseen ja tiedostavaan rakentamiseen. (Kurki 2011, 42.) Kurki (2011) toteaa, että "innostaminen ymmärretään praktisena, teorian ja käytännön vuorovaikutuksena." (Kurki 2011, 46). Sosiokulttuurista innostamista voidaan myös pitää samana asiana kuin yhteisön kehittäminen ja yhteistyö. Se voi olla toiminnallista, jota luonnehtii ihmisten itsensä osallistuminen kaikkeen toimintaan, ongelman määrittelystä tavoitteiden asettamiseen, toiminnan vaiheiden suunnitteluun ja arviointiin saakka. Arkipäivä on toiminnan lähtökohta. Tämän lisäksi pyritään kohtaamaan yksittäisen ihmisen kokemus. (Kurki 2011, 49.)

Sosiokulttuurisessa innostamisessa tärkeää ja olennaista on innostajan rooli. Innostajan tehtävänä on saada ihmiset motivoitumaan yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Innostajan tulee tunnistaa myös ryhmadynamiikkaan liittyviä ilmiöitä ja tätä kautta ryhmän toimintaa. Tärkeää onkin rohkaista yksilöitä vuorovaikutukseen ja avoimeen dialogiin. (Kinnunen ym. 2003, 27.) Järvinen, Rankka ja Rätty (2015) tuovat esiin sosiokulttuurisen innostamisen keskeisenä käsitteenä pidetyn dialogin, jossa on kysymys ihmisten välisestä hedelmällisestä vuorovaikutuksesta. Dialogissa tulee "kuunnella ja tulla kuulluksi". (Järvinen, Rankka & Rätty 2015, 53.)

Dialogissa syntyy uutta tietoa, merkityksiä ja tulkintoja, jotka voivat vahvistaa osallistujien toimijuutta. Tietoa eivät luo vain yksilöt. Tieto syntyy yksilöiden välisessä vuorovaikutuksessa. (Hyvien käytäntöjen dialogit 2012, 10.) Dialogin onnistuminen vaatii ympäristön ja tilan, jossa osallistujat voivat puhua turvallisesti kokemuksistaan. Dialogissa kaikki osallistujat saavat puhua ja kaikki tulevat kuulluksi. Dialogi merkitsee vuoropuhelua, jossa muiden näkemysten kuuleminen on yhtä tärkeää kuin omien näkemysten esittäminen. Dialogi tarkoittaa siis puhumista, kuulluksi tulemistä ja toisten kuuntelemista. (Hyvien käytäntöjen dialogit 2012, 10., Kokko 2006, 24.) Dialogi innostaa osallistujia ajattelemaan yhdessä ja vaikuttaa myös siihen, miten osallistujat toimivat yksinään ja etenkin siihen, miten he toimivat yhdessä. (Isaacs 2001, 43).

Sosiokulttuurisen innostamisen avulla voidaan tukea myös ihmisten integroitumista johonkin yhteisöön tai yhteiskuntaan. Olennaista silloin on, vanhan ja uuden kulttuurin yhtymäkohtien löytäminen ja niiden pohjalta toimiminen arjessa. (Kinnunen ym. 2003.) Järvinen ym. (2015) toteavat, että maahanmuuttajalle voimaantuminen tai valtaistuminen merkitsee kykyä osallistua ympäröivään yhteiskuntaan ja tämä osallisuus edesauttaa puolestaan maahanmuuttajia sitoutumaan uuden kotimaansa rakentamiseen ja sen käytäntöihin. (Järvinen ym. 2015, 54.)

2.1 Maahanmuuttajataustaisten naisten innostaminen ja voimaannuttaminen

Kurki (2000) käsittelee innostajana toimimista sosiaalisena ammattina, jossa innostajan ammatillisiin tehtäviin kuuluu sosiaalisten prosessien liikkeelle saattajan rooli. Innostaja toimii myös esimerkkinä ja ryhmänjohtajana. Innostaminen pitää sisällään uudistavaa ja edistyksestä otetta. Toiminta lähtee siihen osallistuvista ihmisistä itsestään ja se perustuu ihmisten väliin suhteisiin tavoitteenaan vahvistaa yhteisön kulttuurisia arvoja. (Kurki 2000, 81.) Innostajan tulee ymmärtää ihmisten välisiä suhteita sekä ryhmässä esiin nousevien ilmiöiden perusasiat. Tämä pitää sisällään ihmissuhteiden merkityksen ja luonteen ymmärtämisen jota tarvitaan ryhmäsuhteiden luomisessa. (Kurki 2000, 83.)

Kun puhumme voimaannuttamisesta sosiaalityössä, vaikuttaa sen taustalla käsite ”empowerment”. Kuronen (2004) toteaa, että ”empowermentissa on kyse prosessista”. Tässä prosessissa asiakkaat voivat parantaa elämänsä laatua ja lisätä sen hallintaa. (Kuronen 2004, 279.) Voimaantumisen käsite liittyy voimavaraisten sosiaalityön suuntaukseen (Kuronen 2004, 282).

Zimmerman on jakanut voimaantumista vertaisryhmissä psykologisen voimaantumisen mukaisesti kolmeen osaan. Psykologinen voimaantuminen vertaisryhmissä koostuu 1) sosiaalisesta voimaantumisesta, 2) psyykkisestä voimaantumisesta ja 3) käyttäytymisen voimaantumisesta. Sosiaalisella voimaantumisella tarkoitetaan hankittua kokemus- ja asiantuntijatietoa, kehittyneitä vuorovaikutustaitoja ja itseilmaisua, uusia selviytymiskeinoja sekä uusia sosiaalisia suhteita. Psyykkinen voimaantuminen kattaa alleen yhteenkuuluvuuden tunteen muodostumisen ja itsetunnon ja identiteetin vahvistumisen. Käyttäytymisen voimaantuminen on toimintaa vertaisryhmässä henkilökohtaisten tavoitteiden edistämiseksi, sekä vahvistumista vuorovaikutussuhteissa ja omien asioidensa hoitamisessa. (Wilska-Seemer 2005, 261.)

Suunnitellessamme opinnäytetyötämme, olimme käsityksessä, että erityisesti kielivaikeudet voivat tuoda maahanmuuttajataustaisille henkilöille haasteita palveluiden löytämisessä ja niiden käytössä. Opinnäytetyömme taustalla oli halukkuus lisätä naisten tietoutta erilaisista palveluista ja näin ollen lisätä palveluiden itsenäistä ja omatoimista hakua ja käyttöä, sekä madaltaa kynnystä puhua suomen kieltä asioidessaan.

2.2 Osallistaminen

Eskola ja Vastamäki (2010) tuovat esille haastatteluun suostumisen kolme eri motivoivaa tekijää; 1) haastateltavalla avautuu tilaisuus tuoda esiin mielipiteensä, 2) tutkimushaastattelu tarjoaa puitteet ja kanavan, jonka kautta tavallisellakin ihmisellä on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin, sekä 3) haastateltava voi myös haluta kertoa omista kokemuksistaan, jonka kautta hän voi kokea tunteen siitä, että hänen mielipiteensä on arvokas. Eskola ja Vastamäki (2010) mainitsevat myös, että haastateltava voi toivoa omien kokemusten kertomisen hyödyttävän samassa tilanteessa olevia. Motivoivana tekijänä voi myös toimia aikaisemmat positiiviset kokemukset haastatteluun osallistumisesta. (Eskola & Vastamäki 2010, 27-28.)

Innostajan ja haastattelijan tehtävä on tuoda omaa tietämystään vain täydentämään osallistujien omaa tietoa. Innostajan pitäisi myös myöntää omien tietojensa rajallisuus. Tehtävänä on haastattelutilanteessa järjestää tilanteita, joissa osallistujat pääsevät pohtimaan, analysoimaan ja päättämään tasavertaisina yhteistyökumppaneina omaan elämäänsä liittyvistä asioista. Menetelmien ja asenteiden lisäksi osallistamisessa tarvitaan avoimuutta, rehellisyyttä ja valmiutta jakaa saatua tietoa ja kokemuksia mukana toimivien ihmisten kanssa. Nämä menetelmät tähtäävät ihmisten voimaannuttamiseen ja heidän vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen. (Kinnunen ym. 2003, 28.)

3 Aistien-menetelmä sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta

Aistien-menetelmän tarkoituksena ja ajatuksena on edistää ihmisten välistä vuorovaikutusta ja yksilöiden voimaantumista. Aistien-menetelmää voidaan myös tarkastella sosiokulttuurisen innostamisen viitekehityksen näkökulmasta. Sosiokulttuurisella innostamisella tarkoitetaan yksilön tai ryhmän omaehtoisen toiminnan tukemista. Sosiokulttuurisessa innostamisessa ajatuksena on siis se, että toiminnassa mukana olevat ihmiset kehittävät itse omaa asemaansa. Periaatteena sosiokulttuurisessa innostamisessa on toiminnan käynnistäminen, suunnittelu ja toteutus ihmisten tarpeiden mukaan. (Kinnunen ym. 2003, 17-18.) Aistien-menetelmän avulla voidaan innostaa ihmisiä työstämään itselleen tärkeitä asioita, sekä pohtimaan asioita myös yhdessä kutsumalla muita ihmisiä keskusteluun mukaan. Tärkeää on dialogin syntyminen sekä yhteisön sisällä, että toimintaympäristön kanssa. Dialogia käydään sekä yhteisön sisällä, mutta myös lähiyhteisön kanssa. (Aistien-menetelmä 2013, 40., Järvinen ym. 2015, 53.)

Aistien-menetelmässä rakennetaan eri aisteille elämyksiä antavia ja helposti muunneltavia oppimis- ja elämysympäristöjä. Tämän vuoksi Aistien-menetelmä soveltuu erilaisille toimijaryhmille sekä erilaisiin käyttötarkoituksiin. Aistien-menetelmässä toimijat itse voivat määrittää toiminnan tavoitteita ja toteutusta. Menetelmän tarkoituksena on voimaannuttaa ja tarjota erilaisia elämyksiä tilan rakentajille sekä tilassa vieraileville. Aistien-tilan suunnittelu ja

rakentaminen tukee tilassa toimijoiden vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä. Tilan tarkoituksena on olla paikka, jossa erilaiset ihmiset voivat kohdata toisensa. (Aistien-menetelmä 2013, 40.)

Voimaannuttavassa työssä pyritään asiakkaan omien voimavarojen löytämiseen ja niiden tukemiseen. Tällöin työntekijän rooli on asiakkaan tukeminen. Aistien-menetelmän avulla voidaan siis pohtia ja tuoda esille oman identiteetin sekä taustan voimaannuttavia elementtejä omaan arkeen ja myös yhteisöön. Tarkoituksena on, että yksilöt ja ryhmät voivat pohtia, mikä on tärkeää, yhteisöllistä, yksilöllistä tai erilaista verrattuna muihin. Tätä kautta yksilöt ja ryhmät voivat myös tarkastella ja selkeyttää omaa identiteettiään. Aistien-menetelmän tarkoituksena on voimaannuttaa ja osallistaa asiakkaita osaksi yhteiskuntaa. (Järvinen ym. 2015, 53-54.)

Tilat ovat viitteellisiä, ajatuksia, muistoja ja erilaisia tunteita herättäviä. Aistien-tila toimii tilana tai paikkana, jossa ihminen tai ryhmä voi keskustella tai kysyä itseltään: kuka minä olen, mikä minulle on tärkeää? (Aistien-menetelmä 2015.) Aistien-menetelmää voidaan käyttää apuna, kun puhutaan arvoista ja normeista tai yhteisön historiasta. Kun puhumme arvoista ja normeista sekä yhteisön historiasta ja tehdään niistä näkyviksi, pyritään tällä tavalla tukemaan erilaisia ryhmiä identiteettineuvottelussa. Tämä on tärkeää vähemmistöryhmien jäsenille, koska he joutuvat uudessa yhteiskunnassa ja elämäntilanteessa usein pohtimaan identiteettiään uudelleen. (Aistien-menetelmä 2013, 40.) Lassila (2015) toteaa, että tärkeintä on pyrkiä luomaan luottamuksellinen suhde sekä yhteinen kieli ja ymmärrys (Lassila 2015, 25).

Aistien-tila tarjoaa myös elämyksiä kaikille aisteille ja sen tarkoitus onkin edistää oppimista, ihmisten ja kulttuurien välistä kohtaamista ja hyvinvointia. Tilassa käytettävät kuvamaailma, äänet, tuoksut, maut ja esineet johdattelevat kävijää erilaisiin ympäristöihin. Aistien-tila toimii rentona ja tunnelmallisena ohjauksen tai sosiaaliryhmän asiakastilana. (Oppimisympäristö 2015, Suomi & Saarela 2015, 18.) Tässä opinnäytetyössä käytimme aistimenetelminä kuvamaailmaa, ääniä, tuoksua, makuja, sekä kotoisuutta korostavia esineitä ja tekstiilejä tilan rakentamisessa. Halusimme tuottaa ja luoda tilassa naisille erilaisia elämyksiä aistien kautta korostamalla suomalaista kulttuuria, huomioiden kuitenkin heille mahdollisesti tuttuja sisustuksellisia elementtejä ja asioita, esimerkiksi lattiatyyny. (Liite 1)

3.1 Toimintaympäristön valmistelu Aistien-menetelmää käyttäen

Aloitimme työskentelyn Aistien-tilassa haastatteluja edeltävällä viikolla. Purimme vanhaa tilan sisustusta ja rakensimme sen uudelleen oman teemamme mukaisesti, joka kulki työnimellä ”suomalainen olohuone”. Halusimme rakentaa haastateltavalle ryhmälle lämminkäisen ja suomalaisen, neutraalin ympäristön. Tätä tarkoitusta varten käytimme sinistä ja valkoista vä-

riä tekstiileissä, sekä suomalaisuutta ja luontoa kuvaavia kuvia taustalla pyörivässä diaesityksessä ja toisen seinälle heijastettavassa taustakuvassa. Toimme myös esille suomalaista designia kynttiläalustojen ja tarjoiluastioiden muodossa. Käytimme ledituikkuja tunnelman lisäämiseksi. Koska haastattelukertoja molemmilla ryhmillä oli kaksi kertaa, vaihdoimme hie-
man taustalla olevia kuvia ja teemaa haastattelupäivien välillä. (Liite 2)

Suunnittelimme ensimmäisen haastattelukerran alkamaan diaesityksellä, jonka aikana haastattavat voisivat rentoutua ja virittäytyä tunnelmaan. Tarjoiluiksi haastatteluihin valitsimme kahvia, teetä, mehua, suklaata ja suomalaisittain pullaa. Ensimmäisen haastattelukerran alun diaesitykseen oli koottu erilaisia kuvia Vantaan palveluista ja paikoista. Kuvat olimme osittain kuvanneet itse käymällä paikalla eri palvelupisteissä. (Liite 3) Toiselle seinälle heijastaisimme rauhoittavan luontokuvan Vantaalta, joka kuvasi meneillään olevaa vuodenaikaa. Lisäksi alun diaesityksessä käytetylle seinälle heijastaisimme haastattelun ajaksi rauhoittavan ja kotoisan takkatulen. Takkatuli toimi moniaistisesti, sillä siitä kuului myös hiljaa ääni taustalla.

Toisen haastattelun suunnittelimme alkavan samoin kuin ensimmäisen, ensin tarjoiluilla ja diaesityksellä ennen varsinaisen haastattelun aloittamista. Toinen haastattelu pidettiin samalla viikolla ensimmäisen haastattelun kanssa, niiden välillä ollen muutamia päiviä. Toiseen haastattelukertaan olimme valinneet Vantaan alueen luontokuvia alun diaesitykseen, sillä haastattelu palveluihin liittyen oli vielä tuoreessa muistissa, emmekä kokeneet siihen tarvittavan samanlaista virittäytymistä kuin ensimmäisellä kerralla. Toiselle seinälle heijastaisimme maisemakuvan, jonka taustalla kuului hiljainen musiikki ja luonnon erilaisia ääniä. Musiikki ja luonnon äänet kuuluisivat hiljaa koko haastattelun ajan taustalla.

Haastattelun tueksi olimme tulostaneet ensimmäisen kerran alun virittäytymisessä käytettyjä, diaesityksessä näytettyjä kuvia palveluista ja otsikoineet ne selkeästi. Olimme suunnitelleet käyttävämme kuvia myös haastattelun aikana tavalla, johon haastattavat voisivat itse osallistua. Tulostetut kuvat olisivat alun virittäytymisen ajan verhojen takana. (Liite 4) Tulostetut kuvat erilaisista palveluista tukevat haastattelua sekä johdattelevat sen kulkua. Kuvisa esitellään konkreettisesti esimerkiksi palveluita, jotka tukevat perheen hyvinvointia ja naisten työllistymistä ja kouluttautumista.

4 Opinnäytetyön tavoitteet ja arviointikysymykset

Tavoitteena opinnäytetyössämme oli saada tietoa siitä millaisia käsityksiä ja kokemuksia maahanmuuttajataustaisilla naisilla on erilaisista palveluista, joita he ovat käyttäneet Suomessa asuessaan. Tavoitteena oli myös luoda haastattelutila, joka tukee vapaata keskustelua ja naisten keskinäistä ryhmäytymistä teemahaastattelussa.

Tavoitteenamme oli ymmärtää ja saada selville mahdollisia haasteita, joita maahanmuuttajataustaiset naiset kohtaavat asioidessaan erilaisten palveluiden parissa. Tavoitteena oli myös opastaa ja neuvoa naisia palveluiden käytössä ja saatavuudessa haastattelun lomassa. Lisäksi halusimme rohkaista naisia esittämään mielipiteitään, luomalla heille haastatteluun positiivinen ja luottamuksellinen ilmapiiri, joka antoi tilaa vapaalle ja avoimelle keskustelulle ja dialogille. Koska meillä ei ollut itsellämme paljon kokemusta maahanmuuttajataustaisen ryhmän ohjaamisesta, haastatteluprosessi ja haastattelun vetäminen oli meille uutta.

Tavoitteenamme oli myös oppia haastatteluprosessi, joka sisälsi haastattelun suunnittelun, toteutuksen ja tulosten käsittelyn ja analysoinnin. Tässä opinnäytetyössä haastatteluprosessissa oli tärkeää myös oppia hyödyntämään moniaistisen tilan suomia mahdollisuuksia sekä oppia ohjaamaan maahanmuuttajataustaista asiakasryhmää. Tavoitteenamme oli myös saada kokemusta ryhmähaastattelusta, jossa tulee kiinnittää huomiota siihen, että osallistujat tulevat asianmukaisesti kuulluiksi ja ymmärretyiksi. Tavoitteena oli lisäksi huomioida haastattelussa ajankäyttö siten, että kaikki haastattelukysymykset tulevat käsiteltyä ja läpikäytyä rauhassa yhdessä haastateltavien kanssa.

Opinnäytetyössämme haastatteluteemat ja kysymykset (Liite 6) oli etukäteen mietitty. Tavoitteena oli saada vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä palvelut ovat merkityksellisiä maahanmuuttajataustaisille naisille ja minkälaisia kokemuksia heillä on palveluista?
- Mitä kehitysehdotuksia maahanmuuttajataustaisilla naisilla on palveluiden käyttöön liittyen?

Sosiokulttuurisessa innostamisessa oman toiminnan arvioinnilla on keskeinen merkitys. Se on keino tunnistaa toiminnan vahvuuksia ja parantamista vaativia alueita. Kun itsearviointi on jatkuvaa ja kestää koko prosessin, se antaa tietoa toiminnan onnistumisesta, tuloksellisuudesta ja toiminnan kehittämistarpeista. (Kinnunen ym. 2003, 33.) Olemme arvioineet toimintaamme koko opinnäytetyön tekemisen ajan ja opinnäytetyön eri vaiheissa. Oman toimintamme arvioiminen opinnäytetyön tekemisessä on antanut meille myös keinoja parantaa ja muuttaa toimintaamme esimerkiksi haastattelutilanteessa.

5 Aineistonkeruu ja arviointimenetelmät

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen. Tämä tarkoittaa sitä, että sen tutkimusote on laadullinen. Laadullisen tutkimuksen aineiston keräämisessä voidaan käyttää menetelmiä, jotka vievät tutkijan lähelle tutkittavaa kohdetta. Yleensä tutkijan tavoitteena on tavoittaa ja saavuttaa tutkittavien näkökulma, heidän näkemyksensä ja kokemuksensa tutkittavasta ilmiöstä. Laadullinen tutkimus on luonteeltaan prosessorientoitunutta. Koska laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruun väline on inhimillinen eli tutkija itse, voidaan aineistoon liittyvien nä-

kökulmien ja tulkintojen katsoa kehittyvän tutkijan tietoisuudessa vähitellen tutkimusprosessia tehdessä ja sen edetessä. (Kiviniemi 2001, 68.)

Koska opinnäytetyömme oli toiminnallinen, sille tunnusomaista oli myös se, että toiminta ja tutkimus olivat samanaikaista. Opinnäytetyömme tavoitteena oli saavuttaa myös välitöntä, käytännöllistä hyötyä. Opinnäytetyössämme toiminnan käsitteellä tarkoitetaan kaikkea sosiaalista toimintaa, koska toimintatutkimuksen tavoitteena on ensisijaisesti tutkia ja kehittää ihmisten yhteistoimintaa. Tässä opinnäytetyössä teoriaa ja käytäntöä ei nähdä toisistaan erillisinä vaan ne nivoutuvat opinnäytetyön prosessissa yhteen. (Heikkinen H.L.T 2001, 214-215.)

5.1 Teemahaastattelu

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössämme haastattelimme maahanmuuttajataustaisia naisia teemahaastattelun (Liite 6) avulla. Valitsimme menetelmäksi haastattelun, koska se on joustava menetelmä ja sopii erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Eskola & Vastamäki (2010) toteaaakin, että haastattelu on eräänlainen keskustelu, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja usein tutkijan ehdoilla, mutta jossa pyritään saamaan selville vuorovaikutuksessa haastateltavilta heitä kiinnostavat asiat tai ainakin ne asiat, jotka kuuluvat tutkimuksen aihepiiriin (Eskola & Vastamäki 2010, 26).

Halusimme myös korostaa opinnäytetyössämme sitä, että haastateltavat maahanmuuttajataustaiset naiset olivat haastattelutilanteessa subjekteja eli tekijöitä ja aktiivisia osallistujia. Heille annettiin mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti ja tuoda esille heitä itseään ja heidän perheitään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Haastattelua varten rakensimme heille moniaistiseen tilaan paikan, joka mahdollisti vapaan keskustelun yhdessä muiden maahanmuuttajataustaisten naisten kanssa. Haastatteluun osallistuneet naiset olivat opinnäytetyössämme merkityksiä luovia ja aktiivisia osapuolia. (Hirsjärvi & Hurme 2008.)

Valitsimme myös haastattelun teemat etukäteen ja kävimme esittelemässä opinnäytetyömme aiheen Vantaan Nicehearts ry:ssä haastateltaville naisille ja työntekijöille. Keräsimme naisilta allekirjoitetut suostumuslomakkeet haastattelua varten. (Liite 5) Kerroimme KasvuKutsu-hankkeeseen osallistuville naisille teemahaastattelumme luonteesta ja tilasta, jossa se pidetään sekä esittelimme itsemme ja opinnäytetyömme tarkoituksen. Tähdensimme heille, että tarkoituksena on järjestää mukava ja rento yhteinen keskustelutilaisuus, jonka nauhoitamme osittain. Haastattelussa ei tulla käyttämään nimiä eikä heidän henkilöllisyytensä tule siinä esille. Kerroimme, että tarkoituksena on kerätä heiltä kokemuksia ja mielipiteitä erilaisista palveluista, joita heille on saatavilla Vantaalla. Naiset allekirjoittivat suostumukset ja saivat samalla kysellä haastattelutilanteesta, jota selvitimme heille yhdessä Vantaan Nicehearts ry:n työntekijän kanssa.

Mielestämme käyntimme Vantaan Nicehearts ry:n tiloissa toi myös tukea haastateltaville naisille, koska he tiesivät etukäteen aihealueen, josta keskustelimme varsinaisessa haastattelussa. Rajasimme aiheen koskemaan naisia ja heidän perheitänsä, joissa oli alaikäisiä lapsia. Teemoja syntyi kaksi kappaletta; mitkä palvelut ovat naisille merkityksellisiä, sekä mitä kokemuksia heillä on palveluista.

Haastattelussa oltiin suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavien maahanmuuttajataustaisten naisten kanssa ja tällainen tilanne luo mahdollisuuksia suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa. Lisäksi haastattelussa voidaan paremmin motivoida naisia osallistumaan toimintaan, kuin esimerkiksi kyselyssä. Maahanmuuttajataustaisille naisille voi myös olla helppoa puhua ja keskustella asioista kasvotusten kuin täyttää kyselylomaketta. Tässä opinäytetyössämme haastattelulla tähtäsimme tiedon keräämiseen ja haastattelu on ennalta suunniteltua ja päämääräohjattua toimintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34, 42.)

Valitsimme opinäytetyömme haastattelumenetelmäksi teemahaastattelun, koska teemahaastattelussa voidaan edetä tiettyjen, jo etukäteen valittujen, teemojen mukaisesti. Lisäksi voidaan tehdä tarkentavia kysymyksiä esille nousseista asioista. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, asioiden merkityksiä sekä niiden syntyä vuorovaikutuksessa. (Tuomi 2011, 75). Eskola & Vastamäki (2010) toteavat, että teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit ja teema-alueet ovat etukäteen määritetty. Menetelmästä puuttuu kuitenkin strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. (Eskola & Vastamäki 2010, 28.)

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan (2008) puolistrukturoidussa teemahaastattelussa haastattelija voi vaihdella kysymysten järjestystä. Kysymykset eivät ole silloin sidottuja vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltava voi vastata omin sanoin kysymyksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47.) Teemahaastattelua pidetään joustavana menetelmänä, jonka avulla pyritään kuitenkin löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti (Tuomi 2011, 75). Käytämme teemahaastattelussa apuna erilaisia kuvia haastattelun tukena. Kuvien tarkoituksena oli helpottaa maahanmuuttajataustaisia naisia vastaamaan kysymyksiin ja tukea heitä aiheiden hahmottamisessa. Käytämme haastattelutilanteessa myös nauhuria, joka lisää haastattelusta saamiemme tulosten luotettavuutta.

5.2 Haastattelun toteutus

Kävimme ennen Aistien-tilan rakentamista itse kuvaamassa Vantaalla sijaitsevia palvelupisteitä. Olimme suunnitelleet haastattelun tueksi liittää seinälle tulostettuja kuvia, sekä käyttää niitä ensimmäisen haastattelukerran virittäjänä diaesityksen muodossa. Kuvissa esiteltiin eri-

laisia palveluita ja kuvien kautta oli tarkoitus hahmottaa palvelujärjestelmää. Tulostimme palvelupisteistä A4 ja A5- kokoisia kuvia. Kuvat järjestelimme seinälle ryhmiksi ja otsikoimme ne seuraavasti; työelämäpalvelut, terveyspalvelut, asumispalvelut, kela, sosiaalipalvelut, koulutus, kirjasto, lupapalvelut, neuvola ja koulu/päiväkoti/kerhot. (Liite 4)

Haastattelut oli sovittu Vantaan Nicehearts ry:n kanssa niin, että KasvuKutsu-ryhmä oli jaettu kahteen osaan ja haastatteleminen molempia ryhmiä samana päivänä peräkkäin. Haastattelu-päiviä sovimme kaksi, joten haastattelukertoja oli meillä haastattelijoiden yhteensä neljä ja molemmilla naisryhmillä kaksi kertaa. Haastattelut kestivät kokonaisuudessaan kerrallaan noin 1,5 tuntia.

Ensimmäisen ryhmän kävimme hakemassa haastatteluamme Vantaan Nicehearts ry:n tiloista ja kävelimme yhdessä koululle ja siirryimme Aistien-tilaan. Ensin vaihdoimme kuulumisia ja nautimme tarjoiluista. Keskustelua syntyi diaesityksen myötä erilaisista palveluista ja muun muassa kulttuurieroista. Erilaisia puheenaiheita nousi esille liittyen palveluihin Suomessa, suomalaiseen kulttuuriin ja naisten oman kulttuuritaustan erityispiirteisiin. Alun vapaa keskustelu toimi tutustumisena ja tulevan haastattelun lämmittäjänä. Keskusteltaessa ja jaettaessa omia näkemyksiään, syntyi tilanteeseen ja haastattelijoiden ja haastateltavien välille luottamusta herättävä suhde. Virittäytymistä ei nauhoitettu.

Varsinainen haastattelu, joka nauhoitettiin, aloitettiin esittelemällä naisille suullisesti eri palveluita joista olimme koonneet kuvaseinän. Olimme valmistelleet naisille erivärisiä paperilappuja jotka oli merkitty numeroilla 1-3. Naiset saivat ensin itse tutustua rauhasse seinään, jossa esittelimme eri palveluita. Sen jälkeen naiset kiinnittivät numeroidut paperilaput tulostamiimme kuviin ja numeroivat palvelut siinä järjestyksessä miten he kokivat palveluiden tarkeyden heille ja heidän perheelleen. Sen jälkeen keskustelimme tuloksista aloittaen palveluista, jotka osoittautuivat naisille tärkeimmiksi ja etenimme annetun ajan puitteissa siitä eteenpäin.

Ensimmäisen haastattelukerran aikana käsittelimme ensimmäisen ryhmän kanssa terveyspalveluiden ja työelämäpalveluiden käyttöä. Toisen ryhmän kanssa ehdimme käsitellä työelämäpalveluiden, terveyspalveluiden sekä lasten palveluiden käyttöä. Naiset kuvasivat monipuolisesti omia kokemuksiaan. Saimme heiltä paljon vastauksia kysymyksiimme ja käsittelimme myös kattavasti erilaisia elämänalueita. Tuloksien purkamiseen meni koko haastattelu-aika ja keskustelua syntyi runsaasti. Käsittelimme osan kuvaseinän aiheista ja sovimme jatkavamme seuraavalla kerralla siitä mihin ensimmäisellä kerralla jäimme.

Toisella haastattelukerralla käsittelimme meille annetun ajan puitteissa loput aiheista ja naiset kertoivat kokemuksiaan ja käsityksiään niihin liittyen. Keskustelimme lopuksi sellaisista

asioista jotka herättivät kysymyksiä ja keskustelua yleisesti. Naiset antoivat toisella haastattelukerralla myös suullista palautetta.

Haastattelussa haastattelupaikka ei ole epäolennainen tekijä, joka vaikuttaa haastattelun onnistumiseen. Kyse on moninaisten sosiaalisten tekijöiden määrittämästä vuorovaikutustilanteesta (Eskola & Vastamäki 2010, 29). Otimme tämän asian huomioon jo haastattelua ja haastattelutilaa suunnitellessamme. Halusimme tehdä haastattelun epävirallisessa tilassa, jossa haastateltava voi kokea olonsa rennoksi ja tervetulleeksi. Tilaa harkitessa kannattaa huomioida, että erilainen tilan välineistö vaikuttaa myös siihen millainen haastattelutilanteesta syntyy. Huoneen sisällä voidaan valta-asemaa pienentää sijoittamalla pöytiä ja tuoleja toimistokalustamisesta eroavalla tavalla (Eskola & Vastamäki 2010, 31).

Moniaistisessa tilassa haastateltavat saivat itse valita, missä halusivat istua. Tila mahdollisti istuinpaikkojen ja tyynyjen siirtelyn tarpeen mukaan. Istuinpaikkoja oli erilaisia, sohva, tuoleja ja lattialle asetettuja istuintyynyjä. Emme suunnitelleet etukäteen omia istuinpaikkojamme vaan asetimme lähelle haastateltavia tilanteiden mukaan. Haastattelukerroilla istuimme itse lattiatyynyillä. Eskola & Vastamäki (2010) toteavat, että tutkija ja haastateltava voivat istua vieritysten eivätkä vastakkain. Vierekkäin istuessa voi olla helpompi ymmärtää ja tulla ymmärretyksi ja samalla luoda rento tunnelma (Eskola & Vastamäki 2010, 31). (Liite 1)

Teemahaastattelulla pyrittiin lisäämään naisten välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Omien kokemusten jakamisen ja vuorovaikutuksen kautta yksilö voi löytää vahvuuksiansa ja voimavarojansa. Rostila (2001) painottaakin kirjassaan yksilön ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen tärkeyttä. Voimaannuttaminen voidaan nähdä yksilön valintojen ja sosiaalisen ympäristön väliseksi ihannetilaksi (Rostila 2001, 41). Samoin suomen kielen käyttäminen haastattelussa oli naisille hyvä asia, koska he saivat vapaasti käyttää suomen kieltä. Teemahaastattelussa naiset kertoivat myös paljon kotimaastaan ja siitä, miten siellä esimerkiksi erilaiset palvelut ovat järjestetty ja miten ne toimivat.

Tässä opinnäytetyössä haastattelutilanteessa saatiin muodostettua hyvä ja luottamuksellinen vuorovaikutus haastateltavien naisten kanssa. Tämä näkyi muun muassa siitä, että naiset kertoivat avoimesti henkilökohtaisista kokemuksistaan ja toivat mielipiteitään esille koskien erilaisia palveluita, joiden käyttöä käsitelimme haastattelussa. Teemahaastattelussa huomasimme myös sen, että moniaistinen tila vaikutti varmasti osaltaan siihen, että maahanmuuttajataustaiset naiset keskustelivat palveluista aktiivisesti. Pidimme haastattelun toteutuksessa tärkeänä sitä, että pystyimme luomaan tilan, joka mahdollisti naisten antautumisen keskusteluun kanssamme. Haastattelutila mahdollisti myös ryhmäytymistä ja lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta.

5.3 Sisällönanalyysi haastattelujen analysoinnissa

Aineiston analysointi on laadullisessa tutkimuksessa aineistolähtöistä ja aineiston analysoinnissa jäsennetään aineistossa käsin ne teemat, jotka ovat tutkittavan ilmiön kannalta olennaisia ja merkityksellisiä. Aineiston käsittelyssä pyritään kokonaisvaltaisuuteen siten, että tutkittavaa ilmiötä pyritään ymmärtämään suhteessa kontekstiin ja tutkittujen tapahtumien erityispiirteisiin. (Kiviniemi 2001, 68.)

Valitsimme aineiston analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin, koska koimme sen sopivan tämän opinnäytetyömme teemahaastattelun analysoimiseen. Teemahaastattelu nauhoitettiin, joten sisällönanalyysi oli sopiva menetelmä toteuttaa aineiston analyysi. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, joita voidaan käyttää laadullisessa tutkimuksessa. On sanottu, että useimmat eri nimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat periaatteessa tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.)

Sisällönanalyysillä tarkoitetaan pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti (Tuomi 2002, 107). Laadullisen aineiston sisällönanalyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Tuomi ja Sarajärvi (2009) siteeraavat kirjassaan Miles & Hubermanin määritelmää sisällönanalyysista. Miles & Huberman kuvaavat induktiivisen eli aineistolähtöisen aineiston analyysia karkeasti kolmivaiheiseksi prosessiksi. Nämä kolme vaihetta ovat 1) aineiston pelkistäminen eli redusointi, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.)

Aineiston pelkistämässä eli redusoinnissa analysoitava informaatio voi olla esimerkiksi auki kirjoitettu haastatteluaineisto, joka pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen aines pois (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Tässä opinnäytetyössä pelkistäminen on sekä informaation pilkkomista osiin että aineiston tiivistämistä. Tällä tavalla aineiston pelkistämistä eli redusointia ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan haastatteluaineistoa pelkistetään litteroimalla tai koodaamalla tutkimustehtävälle juuri ne olennaiset ilmaisut ja ilmaukset (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109).

Tässä opinnäytetyössä toimimme niin, että kuuntelimme ensin haastattelut läpi ja kirjoitimme niistä puheenvuoroja auki sana sanalta. Haastattelujen auki kirjoittamisen jälkeen luimme haastattelut ja perehdyimme haastattelujen sisältöön. Tämän jälkeen ryhdyimme pelkistämään aineistoa. Tässä opinnäytetyössä pelkistäminen tapahtui niin, että auki kirjoitetusta haastatteluaineistoista etsittiin tutkimustehtävien kysymyksillä niitä kuvaavat ilmaisut, jotka

alleviivasimme erivärisillä kynillä. Alleviivatut ilmaisut listattiin. Tässä opinnäytetyössä sisällönanalyysin analyysiyksiköksi määrittelimme lauseen.

Aineiston klusteroiminen eli ryhmittely toteutui opinnäytetyössämme niin, että haastatteluai-
neistosta koodatut alkuperäiset ilmaukset käytiin läpi tarkasti ja aineistosta etsittiin saman-
kaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ja il-
maukset ryhmiteltiin ja yhdisteltiin luokaksi ja nimettiin luokan sisältöä kuvaavalla käsitteel-
lä. Opinnäytetyömme aineiston abstrahoinnissa eroteltiin tämän opinnäytetyön kannalta
olennainen tieto. Tuomi & Sarajärvi (2009) toteavat, että aineistolähtöisessä sisällönanalyy-
sissä yhdistellään käsitteitä ja tällä tavalla saadaan vastaus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteel-
lisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112.)

6 Opinnäytetyön tulokset

Teimme analyysin tuloksista kaaviot, jotka olemme koonneet palvelualoittain. Luokittelimme palvelut tuloksissamme kuuteen osioon: 1) terveyspalvelut, 2) työelämäpalvelut, 3) työllistyminen ja koulutus, 4) aikuiskoulutus, 5) lasten palvelut (koulu, päiväkotit, kerhot) ja 6) kirjasto- ja kulttuuripalvelut. Kaikista yllämainituista palveluista on tehty erillinen kaavio. Kaaviot sisältävät haastateltavien käsityksiä ja kokemuksia yleisesti palvelualasta. Haastattelussa saimme runsaasti materiaalia, joista kaavioihin olemme valinneet sekä positiivisia kokemuksia, että kehitysehdotuksia ja kritiikkiä. Kaavioissa tulevat esiin onnistuneet kokemukset, palveluiden käyttöön liittyvät haasteet sekä lainauksia, joita keräsimme haastattelusta. Tutkimustuloksissa esitellään ne asiat ja palvelut, joita haastattelussa ehdittiin käsitellä ja joista haastatteluun osallistuneet naiset kertoivat kokemuksiaan ja näkemyksiään.

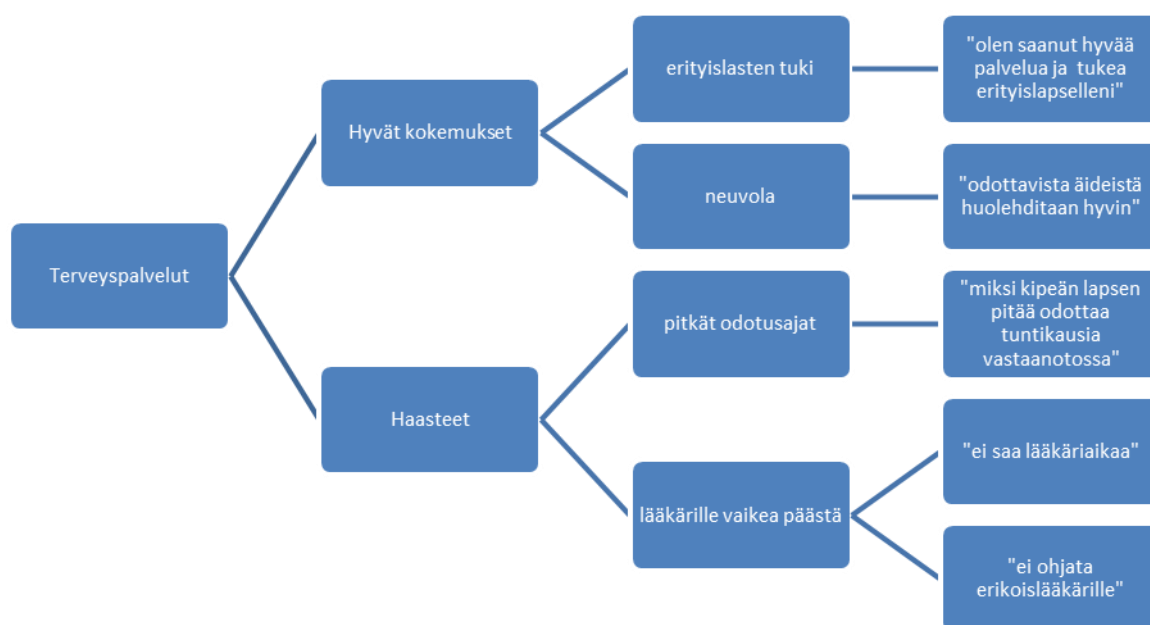
Ensimmäisellä haastattelukerralla käsitelimme molempien ryhmien kanssa terveyspalveluita, joista syntyi paljon keskustelua. Terveyspalvelut koettiin erittäin tärkeiksi. Myös lapsiin liittyvät palvelut ja työelämäpalvelut olivat haastateltaville tärkeimpien palveluiden joukossa. Haastatteluissa saimme paljon materiaalia koskien naisten mielipiteitä ja kokemuksia eri palveluiden käyttäjinä. Olemme keränneet kaavioihin olennaisimmat ja eniten esille nousseet aiheet ja avanneet ne liiteteksteissä.

KasvuKutsu-ryhmän naisilla oli jo runsaasti kokemusta erilaisista palveluista ja asioimisesta eri palvelupisteissä. Haastateltavillamme naisilla oli kaikilla perheet johon kuului alaikäisiä lapsia, joten esimerkiksi neuvolapalveluiden, päiväkotien ja koulujen toiminta, sekä merkitys nousivat esille haastattelussa. Naiset olivat hyvin motivoituneita keskustelemaan ja osallistivat haastatteluihin aktiivisesti ja avoimesti.

Haastattelun toteutuksessa meille oli tärkeää, että pystyimme luomaan tilan, joka mahdollisti kaikkien haastattelutilanteeseen osallistuvien välisen vapaan ja toimivan dialogin. Haastattelutila tuki maahanmuuttajataustaisten naisten ryhmäytymistä ja toimi osana lisäämään yhteenkuuluvuuden tunnetta. Haastattelu toteutettiin kokonaan suomen kielellä, koska maahanmuuttajataustaiset naiset osasivat ja ymmärsivät suomen kieltä. Halusimme myös tukea naisten suomen kielen käyttöä, sekä rohkaista ja kannustaa puhumaan suomen kieltä haastattelutilanteessa, jossa onnistuimme mielestämme hyvin.

6.1 Terveyspalvelut

Oheiseen kaavioon on koottu haastateltavien kokemuksia kunnallisiin terveyspalveluihin liittyen. Haastatteluissa haastateltavat toivat esiin hyviä kokemuksiaan, sekä kokemiaan haasteita koskien terveyspalveluiden käyttöä.

Kaavio 1 Haastateltavien kokemuksia terveyspalveluista

Käsittelimme haastatteluissa yleisesti kunnallisia terveyspalveluita. Terveyspalveluiden käytöstä kaikilla haastateltavilla oli kokemusta. Myös lasten kanssa terveyskeskuksessa ja sairaanhoidon palveluissa asioinnista oli paljon kokemuksia. Kiitosta saivat lasten erikoislääkärien palvelut ja lasten sairaaloiden toiminta ja palvelut. Haastateltavat olivat tyytyväisiä lapsiin erikoistuneeseen sairaanhoitoon. Neuvolapalvelut koettiin positiivisena ja kattavana.

Yksi haastateltavista naisista kertoi, kuinka tärkeät terveyspalvelut ovat hänelle ja hänen perheelleen. Hän oli erittäin tyytyväinen saamaansa palveluun. Hän kertoi saaneensa paljon apua itsellensä ja pojallensa:

”Minulla on tosi tärkeä, koska minulla on [erityistä tukea tarvitseva] poika. Ja aina se on tärkeä hänelle tutkimus. Se on hienoa, koska olen tosi väsynyt ja sitten hän on [viittaa erityisen tuen tarpeeseen] ja kaikki auttaa minua terveyspalveluissa.”

Eräs nainen kuvasi kokemustaan neuvolasta seuraavasti:

”Raskaana olevista pidetään hyvä huolta.”

Terveyskeskuspalveluiden käyttöön liittyen huolta herätti erityisesti se, miten lapset ovat joutuneet odottamaan sairaana ollessaan terveyskeskusten vastaanottotiloissa useita tunteja. Yksi haastateltavista kuvasi odotusta seuraavasti:

”Lapset joutuvat odottamaan jopa neljä tuntia ja lapsi itkee, kun ei ymmärrä tilannetta eikä lapselta voi vaatia että odottaa sairaana vastaanotossa.”

Aikuisten pääsy erikoislääkärille kunnallisen terveyspalvelun kautta koettiin hankalaksi ja hitaaksi. Huolta herätti hidas hoitoonohjaus lääkärille, sairauden pahenemisen pelossa. Terveyskeskuksessa odottaminen oli myös keskeinen keskustelunaihe. Naiset kertoivat kokemuksistaan:

”Vaikea päästä erikoislääkärille, määrätään usein vain buranaa.”

”Yks kerta viisi tuntia sairaalassa odottaa. Mulla ongelma verenpaine. Tosi kovalla. Ei oo mitään. Vain istuu.”

”Minulla oli vähän tulehdus. Mä soitan tai kävin. Pitkä aika kestää. Tulehdus tulee enemmän, huono olo. Suomen lääkäri on vähän ja ei ole kokemusta.”

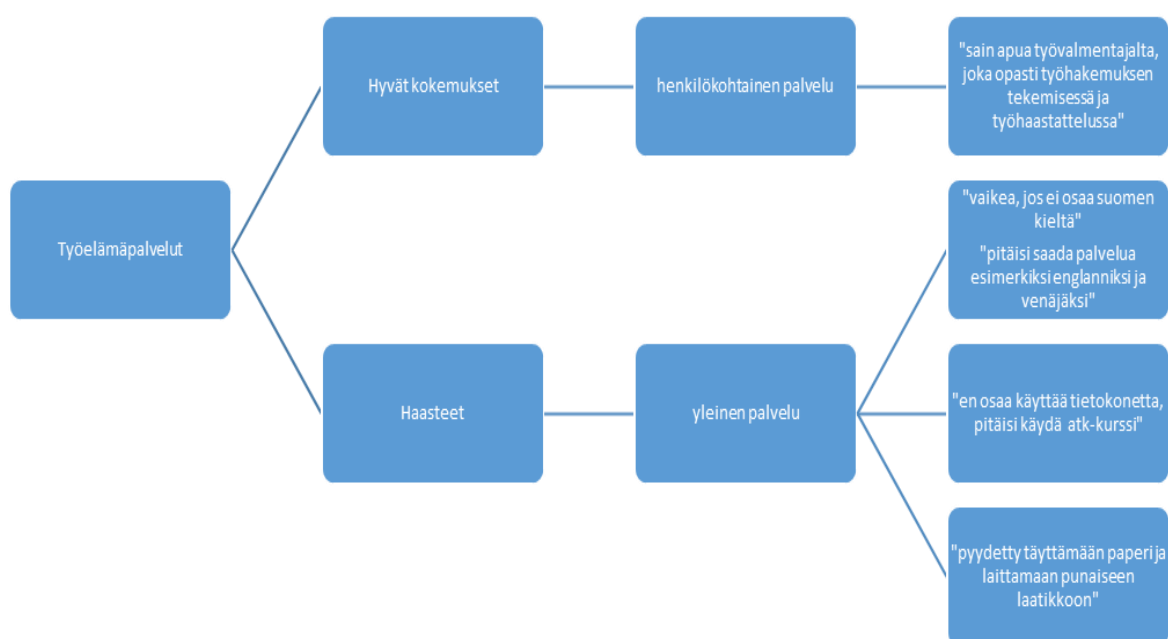
Naiset kertoivat kokemuksistaan terveyspalveluista myös seuraavasti:

”Ihan pieni vauva pitäis viedä, vauvalle tosi vaikea mennä. Totta kai voi soittaa ja taksi voi viedä. Se ei ole hyvä.”

”Poika yks vuotias. Hän portaalla kaatu. Yks vuotta ja hänen maitohampaat kaksi pois. Heti me menimme sairaalaan lääkäri sano, että hän kävelee, ei mitään. Minä vihainen ja lähdin [toiseen paikkaan] lastenlääkäriin.”

6.2 Työelämäpalvelut

Oheiseen kaavioon on koottu haastateltavien kokemuksia työelämäpalveluiden käyttöön liittyen. Yhdellä haastateltavista oli työllistymistä edistävä kokemus henkilökohtaisesta palvelusta. Haastateltavat toivat esiin erilaisia haasteita joita he olivat kokeneet hakiessaan ja käyttäessään työelämäpalveluita.

Kaavio 2 Haastateltavien kokemuksia työelämäpalveluista

Työelämäpalvelut olivat jossain määrin kaikille haastateltaville tuttuja. Hyviä kokemuksia oli henkilökohtaisesta palvelusta. Yhdellä haastateltavalla oli kokemus työvalmentajalta saadusta avusta, joka oli ollut merkittävä tekijä hänen työllistymispolullaan. Hän kuvasi saamaansa tukea ja kokemustaan seuraavasti:

”Joka kerta, kun me tavata. Meillä oli sovittu niin että minä soitan hänelle, jos minä tarvitsen apua tai hän antoi minulle ajan. Me yhdessä hänen kanssaan katsoimme kaikki työpaikat, koulut. Hän itse mulle täyttänyt työhakemukset. Hän oppi miten mun pitäis se täyttää. Joka kerta kysyi, että pääsenkö itse haastattelupaikkaan. Mulle tarvitse apuun. Hän menee mun kanssa haastattelupaikkaan.”

Haasteita työelämäpalveluissa nähtiin yleisessä palvelussa, joka koettiin puutteellisena. Suomen kielellä saatu palvelu ei ollut aina haastateltaville riittävää ja se oli hankalasti ymmärrettävää puutteellisen kielitaidon vuoksi. Haastateltavat olisivat kaivanneet opastusta esimerkiksi englannin tai venäjän kielellä. Naiset kuvasivat kokemuksiaan työelämäpalveluista:

”Annetaan vain numero, mutta on vaikea soittaa, kun ei osaa suomen kieltä.”

”Englanniksi, venäjänkieliset siellä käyvät paljon. Mitä vielä enemmän kieliä pitäis olla. Svenska siellä paljon ei tarvitse.”

Sähköisten palveluiden kanssa oli ollut hankaluuksia ja niiden käyttämisen edellytyksenä olisivat paremmat taidot verkkopalvelun käyttöön. Naiset kertoivat kokemuksistaan:

”En osaa käyttää tietokonetta, pitäisi käydä atk-kurssi.”

”Vähän. Ei paljon mutta minä en pysty mennä tietokone, minä en osaa. Pitäisi mennä tietokonekurssille. Tosi helpompi, kun sinä istut tietokoneen edessä ja voi kysyä.”

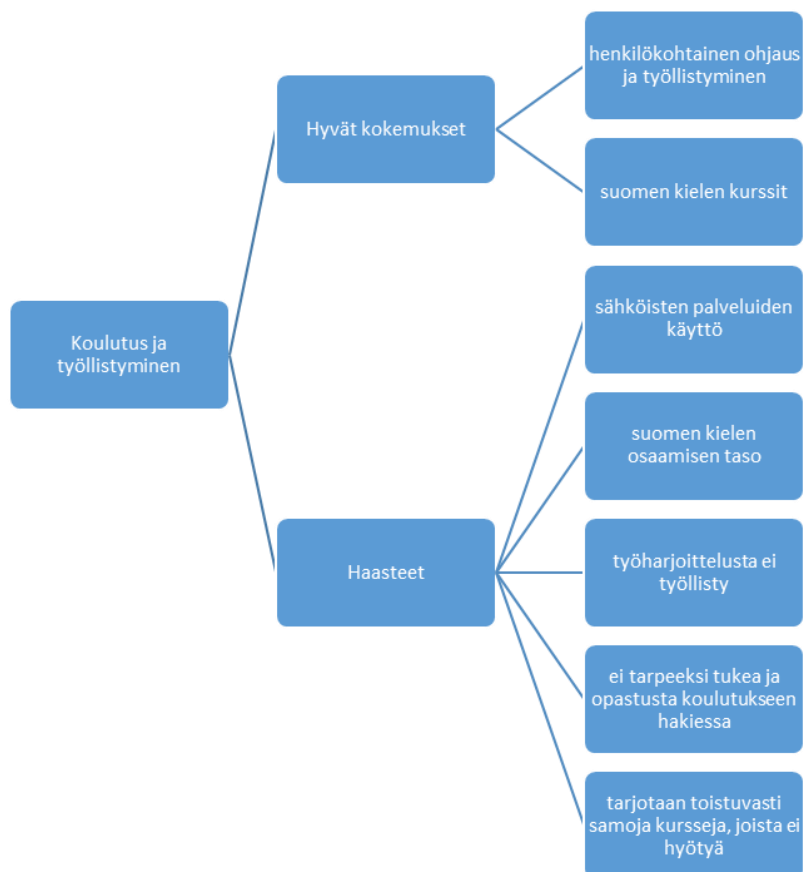
Kasvotusten saatu opastus oli käsittänyt joskus vain kehotuksen täyttämään lomake. Haastateltavat kuvasivat lomakkeiden käyttöä seuraavasti:

”Mä kävin. Kirjoita paperia ja heittää punainen laatikkoon.”

”Jos sinä haluat. Pitää mennä ensin ”information”, sitten hän kirjoittaa jotain paperille, mitä sinä haluat. Sitten pitää oottaa monta kuukautta ja sitten soittaa ja kysyy, mitä te haluatte?”

6.3 Työllistyminen ja koulutus

Oheiseen kaavioon on koottu haastateltavien kokemuksia kouluttautumiseen ja työllistymiseen liittyen. Haastateltavat olivat kokeneet erilaisia haasteita työllistymis- ja kouluttautumispoluillaan.

Kaavio 3 Haastateltavien kokemuksia työllistymisestä ja koulutuksesta

Useimmat haastateltavista kertoivat kokemuksistaan suomen kielen kursseista. Kurssit oli koettu pääasiassa hyviksi. Henkilökohtainen ohjaus oli yhdelle haastateltavalle ollut apuna työhakemuksen teossa ja työhaastattelussa, jonka myötä hän oli työllistynyt.

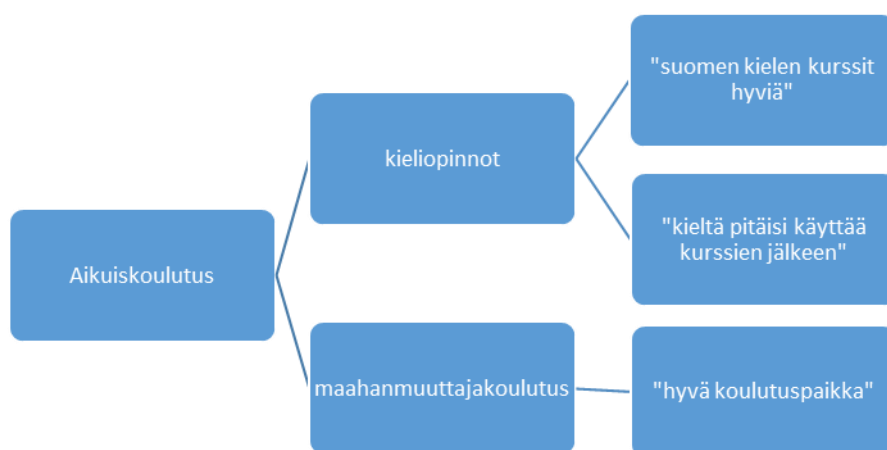
Sähköisten palveluiden käyttö koettiin haastavana. Suomen kielen osaamisen puutteet toivat haasteita asioinnissa. Työharjoitteluista oli kokemusta, mutta he eivät olleet työllistyneet sen jälkeen. Kaivattiin lisää opastusta kouluttautumiseen. Haastateltavilla oli kokemuksia samoista työvoimapolitiittisista kursseista, joista ei nähty olevan hyötyä. Haastateltavat kertoivat kokemuksiaan:

”Kaikki ei tietä, mitä palveluita, jos ei osaa suomen kieltä.”

”Olen halunnut ammattikouluun, mutta virkailija laittaa vai uudelleen samalle kurssille. En ole saanut apua kouluun hakemisessa. Olen hakenut kouluun, soittanut vastauksia, mutta ei ole saatu tietoa koulupaikasta.”

6.4 Aikuiskoulutus

Oheiseen kaavioon on koottu haastateltavien kokemuksia aikuiskoulutuksesta kieliopintoihin ja maahanmuuttajakoulutuksiin liittyen. Haastateltavat toivat esille hyviä kokemuksiaan koulutuksista, sekä esittivät kehitysehdotuksia koskien kieliopintoja.

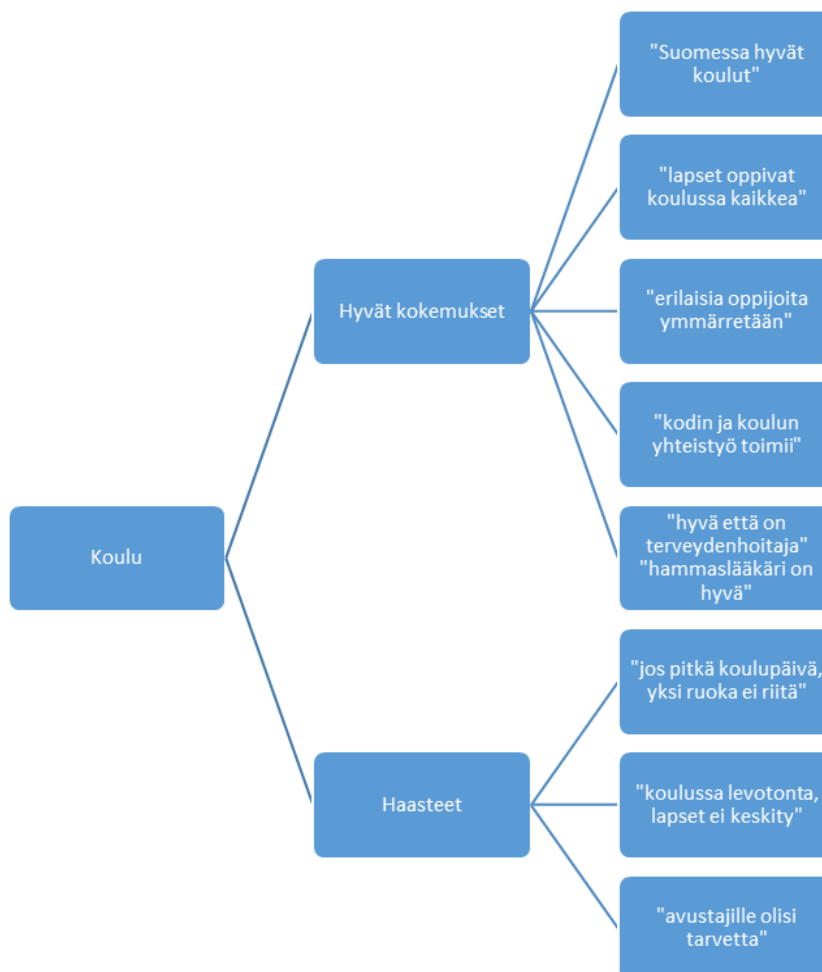
Kaavio 4 Haastateltavien kokemuksia aikuiskoulutuksesta

Aikuiskoulutuksesta haastateltavilla oli kokemusta suomen kielen opintojen ja maahanmuuttajille kohdistettujen koulutusten muodossa. Suomen kielen kurssit nähtiin hyvinä ja niihin oltiin pääasiassa tyytyväisiä. Haastateltavat toivat esille suomen kielen käyttämisen tarpeen kurssien jälkeen, jotta kieltä voisi ylläpitää ja harjoittaa.

Maahanmuuttajille kohdistetut koulutukset ja koulutuspaikat olivat olleet hyviä ja niihin oltiin tyytyväisiä. Haastateltavat mainitsivat joitakin eri kouluja ja koulutustahoja, joista heille oli jäänyt positiivinen mielikuva ja kokemuksia.

6.5 Lasten palvelut

Oheiseen kaavioon on koottu haastateltavien kokemuksia lasten koulunkäyntiin liittyen. Haastateltavat toivat esille lasten koulunkäyntiä koskevia hyviä kokemuksiaan, sekä haasteiksi koulumateriaaleja.

Kaavio 5 Haastateltavien kokemuksia koulusta

Haastateltavat olivat sitä mieltä, että Suomessa on yleisesti hyvät koulut. Koulujen opetustarjontaa nähtiin kattavana ja siihen oltiin tyytyväisiä. Haastateltavien mielestä koulussa otetaan huomioon erilaiset oppijat. Naiset kuvasivat kokemuksiaan kouluista seuraavasti:

”Koska lapset turvallinen siellä.”

”Siellä lapset oppii kaiken.”

”Minulla on kolme lasta. Täällä hyvä koulutus, kehittyä ja oppii.”

”Kerran viikossa matematiikka. Tukiopetusta. Matematiikka on vaikea lapsille.”

Koulun ja kodin yhteistyöhön oltiin tyytyväisiä. Vanhemmat olivat käyttäneet kodin ja koulun välisessä yhteydenpidossa myös Wilma-ohjelmaa. Naiset kertoivat kodin ja koulun yhteistyötä seuraavasti:

”Jos tapahtuu ongelma. Heti mä soitan opettajalle. Tai jos lapsi aamulla sairas niin ilmoitan.”

”Kun me tulimme Suomeen. Se oli erittäin tärkeä saada tietoa kouluista, koska lapsi opiskeli [alakoulussa] ja halusimme valita koulun. Tietysti meillä on lähikoulu, mutta kun asuimme viisi vuotta muualla. Lapsi oli unohtanut suomen kielen. Hän on syntynyt Suomessa. Sitten menimme.. unohdin.. luokka, missä lapset opiskelevat suomea. Valmistava luokka ja onneksi meillä oli erittäin hyvä opettaja. Lapsi opiskeli suomea nopeasti. Se oli hyvä, erittäin tärkeä. Tuo opettaja antoi meille erittäin paljon info, erittäin paljon tietoa kerhoista, kouluista. Hän antoi meille neuvoja, missä meidän lapsi voisi opiskella paremmin.”

Haastateltavat pitivät tärkeänä myös opettajan tapaamista koululla henkilökohtaisesti säännöllisin väliajoin. Eräs haastateltava kuvasi kokemuksiaan seuraavasti:

”Kaksi kertaa vuodessa. Kun koulu alkaa ja toinen kerta, kun minä, lapsi ja opettaja. Tärkeä, että minä tiedän, miten meni, mitä minun lapsi tekee. Lapsi istuu vieressä ja hän tietää kaiken. Onko lapsi hidas vai ei. Hän ymmärtää kaiken. Tämä on tärkeä. Minä katson, missä hän istuu. Opettaja kertoo kaiken, syökö vai ei syö.”

Terveysterveystajan läsnäolo koulussa oli haastateltaville tärkeää. Koulun puolesta järjestetyt hammaslääkärikäynnit nähtiin myös olennaisena ja tärkeänä osana lasten terveydenhoitoa.

Terveysterveystoa haastateltavat kommentoivat seuraavasti:

”Hyvä tietää enemmän. Koulussa lääkäri voi tarkistaa lapsia. Joskus lapsi voi olla sairas ja me emme tiedä mitään. ”

”Toivon, että lapsi tutkitaan kerran vuodessa. Sisältä. Olis hyvä, jos yhden kerran vuodessa verikoe. Ei riitä, että katsoo silmät, korvat. Ei näytä mitä lapsen sisällä on.”

Kouluruokailu nähtiin tärkeänä osana lapsen koulupäivää. Lasten riittävä ravinnonsaanti pitkän koulupäivän aikana herätti kuitenkin huolta. Lasten ruokailusta naiset kertoivat mielipiteitään seuraavasti:

”Kun on pitkät koulupäivät, yksi ruoka ei riitä.”

”Suomen koulu on lapsille saa ruoka. Se on tärkeä asia. Se on maksuton. Se on hyvä.”

”Minun lapsi ei aina tykkää kouluruoka. Ne tekevät paljon sitä, mitä suomalainen pystyy syödä. Sitten tulee kotiin ja nälkä, nälkä. Sitten täytyy tehdä ruokaa.”

”Se on todellakin hyvä. Oikeasti paljon lapset. Oikeasti ei tykkää tämä ruoka. Opettajalle on tärkeä, että jokaisen lapsen pitäisi saada. Ottavat ja koko lautasen laittavat roskeen.”

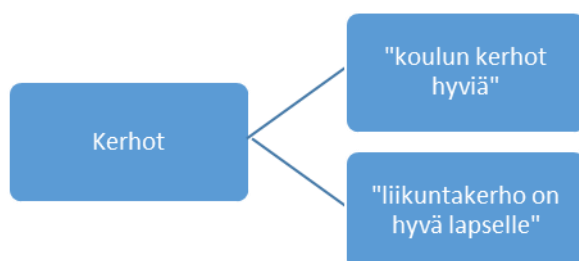
”Mutta se on ihanaa, että ruoka on ilmainen ja koulu on ilmainen.” (Lähtömaassa koulu on maksullinen ja on joutunut tekemään eväät lapselle kouluun.)

Lasten koulupäivien pituus huoletti myös joitain vanhempia. Eräs haastateltava toi esiin oman kokemuksensa:

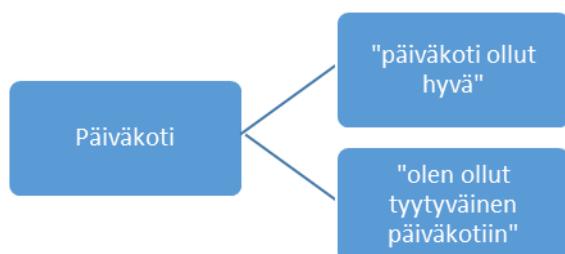
”Suomen koulu. Maksuton ja se on hyvä asia. Jos on pitkä päivä. Se on vaikeaa lapselle, ei voi tehdä mitään. Meidän lapsi [yläkoulussa]. Hän tulee neljältä. Se on pitkä päivä. Hän on väsynyt. Hän ei jaksa. Hän vähän syö ja vähän katsoo kirjaa. Sitten päivä on loppu. Jos lapsi tulee neljältä. Ei voi tehdä mitään, oma harrastus esimerkiksi musiikki. Minun mielestä kello kaksi on hyvä.”

Haastateltavat olivat myös kiinnittäneet huomiota koulun levottomaan ilmapiiriin ja sen vaikutukseen lasten keskittymisessä. Lisätarve avustajille tuotiin esiin.

Alla oleviin kaavioihin on koottu haastateltavien kokemuksia lasten kouluissa järjestettäviin kerhoihin ja päivähoitoon liittyen.

Kaavio 6 Haastateltavien kokemuksia kerhoista

Kaavio 7 Haastateltavien kokemuksia päiväkodista

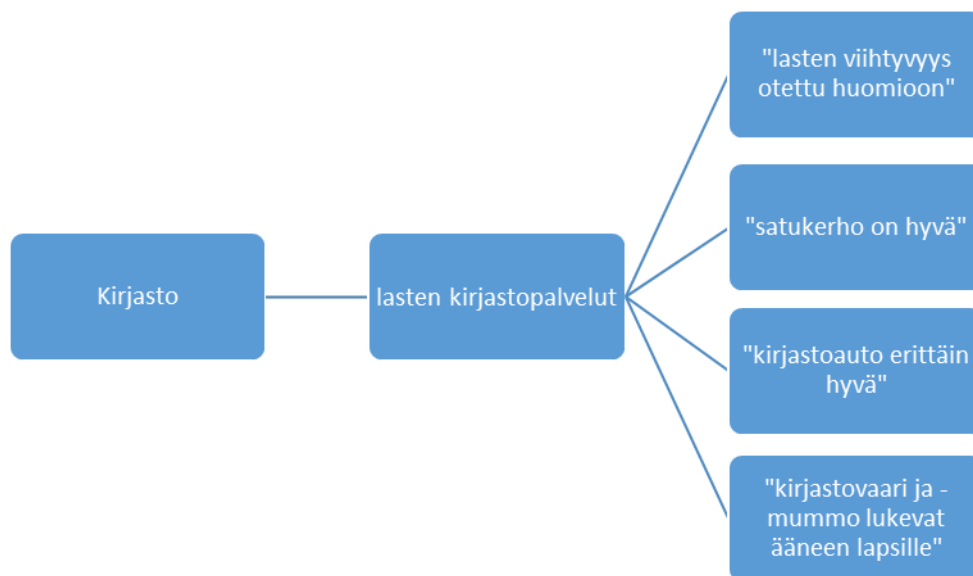
Koulun kerhoista haastateltavilla oli positiivisia kokemuksia. Esille nousi lasten liikkuminen ja koulun liikuntakerho sai kehuja tarpeellisenä. Päiväkoteihin ja niiden toimintaan oltiin yleisesti tyytyväisiä. Koulun kerhoista naiset kertoivat seuraavaa:

”Koulun kerhot hyviä. Tytär käy liikuntakerhossa.”

”Minun poikani käy iltapäiväkerhossa. Hän ensimmäisellä luokalla.”

6.6 Kirjastopalvelut

Oheiseen kaavioon on koottu haastateltavien kokemuksia kirjastopalveluihin liittyen. Haastateltavilla oli kokemuksia erilaisista kirjastopalveluista.

Kaavio 6 Haastateltavien kokemuksia kirjastopalveluista

Haastateltavilla oli kokemusta kirjastossa käymisestä lasten kanssa. Lasten osastot ja lasten viihtyvyyden huomioonottaminen nähtiin hyvänä. Satukerhosta, jossa lapsille luetaan ääneen, oli kokemusta. Kirjastoauto nähtiin erittäin hyvänä kanavana lukemisen tukemiseen. Myös kirjastovaari ja kirjastomummo olivat tuttuja osalle. Kirjastosta ja kirjaston palveluista naiset kertoivat kokemuksiaan seuraavasti:

”Satukerho on hyvä. Askartelukerho, lapsilla on siellä hyvä olla.”

”Lapset voi istua ja leikki, joku mummo tulee joka viikko ja kertoo sadun. Tuli joka viikko. Lapset odottaa.”

”Aina tiistaina meidän tielle tulee kirjastoauto. Tosi hyvä lapsille lukidiplomi. Me mennään aina lainataan kirja tiistaina.”

6.7 Muita haastatteluissa esille nousseita asioita

Terveyspalveluista keskustellessa nousivat esille myös Suomen ja haastateltavien lähtömaiden väliset erot terveyspalveluissa. Pitkät jonot ja odotusaika herättivät runsaasti keskustelua. Varsinkin lasten kanssa odottaminen oli koettu ikäväksi ja se herätti paljon kysymyksiä, miksi

tällainen tilanne Suomessa vallitsee. Haastateltavat toivat esille ristiriidan siinä, miten terveyspalveluista ja hyvinvointivaltion toiminnasta on olemassa hyvä maine, mutta toiminta voi olla toista. Eräs haastateltava kertoi esimerkin omasta kokemuksestaan:

”Miksi täytyy odottaa? Mä en tykkää, kun menen terveyskeskus. Ja odotan paljon. Ok, minä tiedän, että oma lääkäri on niin kallis. Minäkin kävin. Niin kallis. Kun menen terveyskeskus olen kipiänä, minä en jaksa istua. Minulla on kuumetta ja koko vartalo kipeä. Viimenen kerta kaksi tuntia. Mä en jaksa. Kun lääkäri kutsuu. Mä en jaksa.”

Haastateltavien puheenvuoroista nousi esille myös kritiikkiä siitä, miksi Suomessa käydään niin paljon terveyskeskuksissa ottamatta huomioon mahdollisia tartuntavaaroja, esimerkiksi influenssa- ja vatsatauditapauksissa. Keskustelimme kotilääkäripalvelusta, joka oli haastateltavien mukaan joissakin tapauksissa tärkeä ja tarvittava. Osa heistä oli käyttänyt sitä lähtömaassaan. Eräs haastateltava kertoi näkemyksensä:

”Tässä Suomessa, kun sinä sairastut tai lapsi sulla sairastuu, pitäis lähtä terveystaloon. Mites minä voin käydä terveystaloon, kun mulla iso kuumetta on, mua oksettaa, mulla tosi huono olo on. Mulla on pakko, että hoitaa lääkäri. Se niinku lääkäri pitäis tulla mulle luokse. Sairauksin ei voi mennä lääkäriin. Mun mielestä omat vaikeukset voivat tarttua toisiin.”

Ihmetystä herätti myös käytäntö, missä käydään sairastapauksissa hakemassa työnantajalle lääkärintodistus, silloin kun työntekijä on jo valmiiksi heikossa kunnossa sairastaessaan. Haastateltavat toivat esille sen, että terveyden ja parantumisen kannalta olisi sairaana paras vain levätä kotona, jos ei ole akuuttia tarvetta lääkärin avulle. Eräs haastateltava kertoi esimerkiksi:

”Jos minä vain tarviin sairaslomaa, niin menen terveyskeskus. Jos monta kertaa tuli minulla kurkku kipiä niin menen apteekkiin ostan panadol tai kipulääke ja istun kotona.”

Haastateltavat toivoivat tukea lasten kasvatukseen ja ohjaukseen. Keskustelua syntyi eriarvoistumisesta, sillä varsinkin nuoret kokevat tänä päivänä vahvasti painetta ja halua käyttää vaatteita ja medialaitteita, jotka ovat kalliita kustantaa. Eriarvoistuminen nousi huolenaiheeksi ja synnytti paljon keskustelua. Naiset kertoivat kokemuksiaan:

”Koska minun lapsi menee koulu. Kaikki lapsi on merkkikengät, merkkivaatteet. Lapsi koko ajan haluaa, minä tartten puvun. Jos koulupuku. Lapsi samanlainen ja menee kouluun eikä katso merkkiä.”

”Aina haluaa laittaa uusi pusero, uusi housu. Minä en voi maksaa.”

”Opettaja sanoo, että ei tarvi laittaa kaunis vaate, koska lapsi värittää.”

”Aina lapset katsoo, mutta kotona pitää oppi, että olla tyytyväinen. Jos sinulla ei hyvä merkkihousut, ei haittaa. Pitää olla tyytyväinen. Jos hän joka kerta haluaa, haluaa ja ostaa, kun hän kasvaa niin paha ajatus. Pitää oppi.”

Keskustelimme myös lasten harrastusmahdollisuuksista. Puheenaiheeksi nousi harrastusten kallis hinta ja keskustelimme yhdessä siitä, mitä maksuttomia harrastuksia voisi olla tarjolla. Eräs haastateltavista kuvasi lasten harrastuksiin liittyviä kustannusongelmia seuraavasti:

”Harrastus on kallis. Joka kuukausi täytyy maksaa minun poikani pelaa jalkapalloa. Se on tosi kallis. Ongelma minun lapsi on [teini-iässä]. Jos hänellä ei ole harrastusta. Se on tosi ongelma, missä hän menee. Se on tosi tärkeä. Minulla on [viittaa, että hänellä on useampi lapsi] lasta mutta kaikki haluaa harrastaa.”

Haastateltavat toivat esille myös ongelmia lasten median käytössä siihen käytetyn ajan ja laitteiden, esimerkiksi älypuhelimien ja pelilaitteiden, kalliiden hintojen puolesta. Medialaitteiden käytöstä naiset kertoivat esimerkkejä:

”Koska ennen oli vain yksi puhelin. Se riitti. Tabletti, tietokone, lapsi tulee hulleksi ja vanhemmatkin. Koko ajan lapsi istuu tietokoneen edessä. Ei osaa tehdä mitään.”

”Muutama viikko sitten, minä kysyin lapselta. Imuroi kotona. Hän sanoi, en halua. Sinun täytyy imuroida. Ok mikä on palkinto. Minä sanoin, annan sinulle muutama euro viisi euroa. Hän sanoi, että ei kiitos, en halua rahaa. Viiden minuutin paussi. Sitten hän sanoi, että vielä yksi tuntia tietokone. Silloin minä ymmärrän, että se on ongelma. Tietokone on vain viikonloppuna. Ja kun hän menee kotiin koulusta. Minä otan kännykän pois, koska sitten se koko päivän. Illalla ennen nukkumenoa, minä annan hänelle tarkistaa kymmenen minuuttia kännykällä ja sitten takaisin, koska hän voi avata sen yöllä.”

”Mutta nyt kaikki lapsi miettii paljon tavaraa. Miksi minulla ei ole laptop, miksi minulla ei ole tabletti. Koko ajan lapset istuu tietokoneen edessä. Ei osaa tehdä mitään. Aina syö ja istuu.”

Kirjaston monipuoliset palvelut tulivat monelle haastateltaville uutena tietona. Haastateltaville oli pääasiassa jäänyt kuva siitä, että kirjasto tarjoaa lähinnä kirjojen lainauspalvelua. Uutta tietoa useimmille haastateltaville oli muun muassa se, että kirjastossa järjestetään erilaisia tapahtumia ja ryhmiä. Myös kirjaston palvelut esimerkiksi tiedonhaun ja tietopalvelun osalta eivät olleet kaikkien haastateltavien tiedossa. Lasten palveluista kirjastossa haastateltavilla oli positiivisia kokemuksia ja niitä kehuittiin.

Kerroimme haastateltaville, että esimerkiksi Tikkurilan kirjastoon on järjestetty maahanmuuttajille alue, josta löytyy selkokieliä ja helposti luettavia suomenkielisiä kirjoja, kieli-

kursseja ja muuta materiaalia, kuten erilaisia esitteitä. Esittelimme myös kirjastonhoitajalta saatavia palveluita, joita on tuki tiedonhaussa ja erilaisissa sähköisen asioinnin ongelmissa. Kerroimme myös kirjastoissa järjestettävistä kielikahviloista ja kulttuuritapahtumista. Erilaisia tapahtumia järjestetään sekä aikuisille, että lapsille. Kirjaston järjestämiä tapahtumia ovat muun muassa erilaiset musiikkiesitykset, lukupiirit, kirjailijavierailut sekä lasten tapahtumat ja ne ovat ilmaisia. Haastateltavat olivat kiinnostuneita kuulemaan tietoa kirjastosta ja olivat positiivisesti yllättyneitä kertomastamme. Saimme keskustelusta käsityksen, että he aikovat käyttää kirjaston palveluita tulevaisuudessa ja madalsimme osaltamme kynnystä siellä asiointiin. Haastateltavat kommentoivat seuraavasti:

”Kiitos teille tiedosta kirjastosta. Esimerkiksi minä en tiedä, että kirjastossa ei ole vain kirjoja vaan paljon paljon muuta. Se on uusi minulle! Kiitos kiitos.”

”Se on hyvä asia. Se on hyvä. Koska jotkut ei osaa, mitä pitää tehdä kirjastossa tai mitä harrastuksia. Neuvoitte meitä.”

Useimmat haastateltavista kertoivat kokemuksistaan suomen kielen kursseista. Ne oli koettu pääasiassa hyväksi, mutta myös huonoja kokemuksia oli. Suomen kielen käytön jatkuvuutta korostettiin ja haastateltavat toivat esille sen, miten tärkeää olisi käyttää suomen kieltä aktiivisesti kurssin jälkeen ja ylläpitää kieltä. Kehitettävää suomen kielen kurssien järjestämisessä on siellä käytetty suomen kieli ja negatiivinen kokemus tuli esille ryhmästä, jossa oli puhuttu haastateltavan mukaan liikaa osallistujien omalla äidinkielellä:

”Minä olen ollut suomen kielen kurssilla, mutta suomen kieltä venäläisille. Meillä oli venäläinen opettaja. En pidä tästä, koska puhuimme venäjää. Vähän suomea ja me keskustelimme toiset asiat. Ei mitä opin. Sitten minä lopetan kuukauden kuluttua. Mutta ehkä se oli mun virhe. Minun ei täydy mennä suomen kieli venäläisille kurssi.”

Kelan palveluista oli joitain hyviä kokemuksia ja palvelut oli koettu toimiviksi osittain. Yleisesti ottaen Kelassa asiointi nähtiin kuitenkin myös hankalana ja varsinkin sähköisten palveluiden käyttö, sekä lomakkeiden täyttäminen oli haastateltaville työlästä, sillä palvelut ovat pääosin suomen kielellä. Kelan palveluihin, kuten työelämäpalveluihin, toivottiin enemmän opastusta paikan päällä ja virkailijan kanssa asiointia kasvotusten toivottiin ja pidettiin tärkeänä, koska asiointi olisi helpompaa.

Sosiaalitoimiston palveluista haastateltavilla ei ollut kaikilla tietoa ja niistä kyseltiin aktiivisesti. Toimeentulotuen hakeminen oli osalle vierasta. Etsiessämme tietoa paikallisista sosiaalipalveluista, me haastattelijat huomasimme myös, että tietoa paikoista on vaikea etsiä sähköisesti. Haastateltaville työmarkkinatuki oli ennestään tuttu ja heitä oli ollut sen piirissä. Täydentävästä toimeentulotuesta heillä ei kuitenkaan ollut tietoa niinkään paljon, eikä siitä

milloin he voivat olla siihen oikeutettuja. Kävimme yhdessä haastateltavien kanssa läpi, mihin toimeentulotuki on tarkoitettu ja mitä sen hakeminen edellyttää.

7 Haastattelun eettisyys ja luotettavuus

Lähetimme ennen haastattelua Vantaan Nicehearts ry:lle tiedoksi ja haastateltaville jaettavaksi saatekirjeen ja suostumuslomakkeen. (Liite 5) Naiset osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti ja anonymisti. Haastatteluun osallistuneet naiset allekirjoittivat suostumuslomakkeen ennen teemahaastattelua. Naiset tulivat mielellään haastateltaviksi ja osallistuivat haastattelukerroilla yhteiseen toimintaan. He toimivat aktiivisesti ja olivat motivoituneita kertomaan omista kokemuksistaan ja mielipiteistään, jotka koskivat Vantaan eri palveluita.

Maahanmuuttajataustaisten naisten kanssa toimiessa ja tehdessä yhteistyötä tulee aina kiinnittää huomiota myös mahdollisiin kielitaidosta johtuviin ongelmiin. Kiinnitimme erityisesti huomiota siihen, että ymmärtävätkö haastateltavat asian, mihin ovat osallistumassa. Tähän asiaan ja suomen kielen käyttämiseen haastattelussa kiinnitimme huomiota koko haastattelu-prosessin ajan ja pyrimme mahdollisimman selkeään vuorovaikutukseen heidän kanssaan.

Tässä opinnäytetyössä luotettavuutta toi aineiston kerääminen teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelulla saatiin tietää maahanmuuttajataustaisten naisten subjektiivisia kokemuksia ja mielipiteitä heille tärkeistä ja merkittävistä palveluista. Luotettavuutta lisäsi myös se, että teemahaastattelu nauhoitettiin ja aineistoa voitiin analysoida ja käsitellä sanatarkasti. Käytimme haastattelussa tallennukseen nauhuria, joka lisäsi tulosten tarkkuutta. Haastattelunauhut tuhottiin kuuntelun ja analyysin jälkeen.

Haastattelussa käyttämämme kuvat lisäävät myös tulosten luotettavuutta, koska kuvasimme haastattelun tukena toimineen kuvaseinän, johon naiset olivat kiinnittäneet teemahaastattelussa numeroidut paperilaput. Seinän tuloksista kävi ilmi haastateltavien tärkeimmiksi kokemansa palvelut, joista keskustelimme yhdessä naisten kanssa.

Eettisyys on otettu huomioon siinä, että haastatteluun osallistuneiden maahanmuuttajanaisten henkilöllisyys ei tule esille opinnäytetyössä vaan he pysyvät anonymisinä. Olemme ottaneet haastateltavien puheenvuorojen lainauksessa huomioon myös sen ettei heitä tunnisteta niistä.

Olemme tehneet taustatutkimusta käyttämistämme menetelmistä, tutustuen luotettaviin, sekä ajankohtaisiin teoksiin, joissa niitä käsitellään kattavasti. Olemme tutustuneet lähdekirjallisuuteen, joka koski Aistien-menetelmää, teemahaastattelua, sosiaalisen innostamisen sekä voimaannuttamisen ja osallisuuden lisäämisen käsitteitä ja teoriaa. Tutustuimme myös

Vantaan Nicehearts ry:n julkaiseman materiaalin kautta heidän toimintansa taustoihin yleisesti, sekä erityisesti KasvuKutsu-hankkeen taustatekijöihin. Kävimme myös itse paikalla tutustumassa heidän toimintaansa Vantaan Nicehearts ry:n tiloissa. Lisäksi olemme tutustuneet ajankohtaisiin, maahanmuuttoon liittyviin tutkimuksiin ja julkaisuihin.

8 Tavoitteiden saavuttaminen ja itsearviointi

Mielestämme onnistuimme tavoitteiden mukaisesti innostajan roolissa, saaden tarpeellista tietoa ja vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Rohkaisimme naisia osaltamme ilmaisemaan itseään ja tuomaan oman äänensä kuuluviin teemahaastattelussa. Naisten osallistaminen ja ryhmäytyminen onnistui ja he innostuivat keskustelemaan ja jakamaan näkemyksiään meidän ja koko ryhmän kesken. Osallistaminen haastattelussa tuki haastateltavien ryhmäytymistä ja edisti vapaan keskustelun syntymistä haastattelun aiheista. Ryhmäytyminen ja yhteistyö rohkaisi haastateltavia suomen kielen käyttöön.

Moni haastateltavista oli kokenut suomenkielisen asioinnin vaikeaksi ja he olivat aluksi hieman epävarmoja suomen kielen käytössä. Haastattelutila toimi tarkoituksen mukaisesti luomaan rennot puitteet ja tunnelman haastattelun toteutukseen. Ryhmähaastattelun hyvän keskusteluilmapiirin vuoksi näkisimme, että naiset saivat toisiltaan vertaistukea ja keskustelun yhteydessä saatiin vastauksia joihinkin naisista askarruttaviin kysymyksiin. Myös mielipiteitä vaihdettiin rohkeasti suomen kieltä käyttäen. Kuvien käyttö haastattelutilanteessa auttoi sekä meitä haastattelijoita että haastateltavia palveluista keskustellessamme. Haastattelu tuotti kattavasti tutkimusmateriaalia, josta saimme purettua ja analysoitua sieltä tarvitsemamme aineiston. Olemme oppineet opinnäytetyötä tehdessämme myös tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheista ja pystyneet parantamaan omaa tietämystämme sosiaalialan kehittämistyöstä ja sen tuomista hyödyistä.

Ammatillisen kehittymisen kannalta meille oli tärkeää saada uusia kokemuksia ja valmiuksia maahanmuuttajataustaisten naisten ryhmän ohjaamisesta, josta meillä ei ollut aiempaa kokemusta. Haastattelun toteutumisen myötä saimme varmuutta ohjaukseen ja pystyimme kehittämään omaa ammatillista työotetta. Myös moniaistisen tilan ja Aistien-menetelmän käyttö oli meille uutta. Tavoitteidemme saavuttamiseksi perehdyimme sosiokulttuurisen innostamisen teoriaan sekä Aistien-menetelmään. Saimme parityöskentelyn ja moniaistisen tilan rakentamisen myötä kokemusta yhteistyössä tapahtuvasta toiminnasta ja tiimityöskentelystä. Sen lisäksi saimme kokemusta työskentelystä yhteistyössä työelämäkumppanin kanssa. Teema-haastattelu antoi meille uusia työvälineitä myös omaan työhömmä ja pystymme käyttämään niitä myös tulevaisuudessa. Vuorovaikutuksen ja dialogin merkitys naisille sekä meille oli tärkeä, koska pystyimme parantamaan haastattelutilanteessa omia, sekä maahanmuuttajataus-

taisten naisten vuorovaikutustaitoja. Meille oli myös tärkeää se, että pystyimme huomioimaan mahdolliset vaikeudet joita suomenkielisessä haastattelussa voi esiintyä.

Saavutimme tavoitteemme joihin opinnäytetyöllä pyrittiin. Onnistuimme rakentamaan haastattelutilan ja järjestämään sen kokonaisuudessaan tavoitteiden mukaisesti. Saimme myös hyödyllistä tietoa maahanmuuttajataustaisten naisten esittämistä mielipiteistä ja kokemuksista. Haastattelutilanteessa kiinnitimme huomiota myös uuden tiedon välittämiseen maahanmuuttajataustaisille naisille, koska koimme sen kuuluvan meidän rooliimme keskustelussa. Näin madalsimme naisten kynnystä käyttää suomen kieltä, sekä tutustua sellaisiin palveluihin joista heillä ei ollut vielä paljon kokemusta.

9 Pohdinta

Sosiokulttuurinen innostaminen ja Aistien-menetelmä sopivat hyvin teemahaastattelun toteutukseen. Moniaistinen tila luo mahdollisuuksia erilaiseen oppimiseen, dialogien ja vuorovaikutuksen syntymiseen sekä tiedon välittämiseen ja saamiseen. Moniaistinen tila sopi hyvin haastattelupaikaksi, koska se on epävirallinen. Haastattelupaikkana moniaistinen tila luo rentoa tunnelmaa ja herättelee myös ihmisiä toimimaan aktiivisesti. Teemahaastattelu moniaistisessa tilassa oli mielestämme maahanmuuttajataustaisia naisia osallistava ja naisten osallistaminen haastattelutilanteessa onnistui hyvin. Haastateltavamme maahanmuuttajataustaiset naiset innostuivat keskustelemaan ja tuomaan oman äänensä kuuluviin palveluja koskevassa keskustelussa. (Vrt. Oppimisympäristö 2015.) Mielestämme on tärkeää, että maahanmuuttajataustaisten naisten omat kokemukset ja näkökulmat Vantaan palveluista, niiden saatavuudesta ja niiden toimivuudesta tai toimimattomuudesta nousivat esille tässä opinnäytetyössä. Maahanmuuttajataustaisten naisten omien kokemusten myötä saimme paljon tietoa myös siitä, mitä eri palveluissa tulisi kehittää ja parantaa. (Vrt. Järvinen ym. 2015, 53-54., Aistien-menetelmä 2015.)

Moniaistinen tila toimi myös hyvin yhteenkuuluvuuden ja ryhmäytymisen apuna. Haastattelutilanteessa kaikki maahanmuuttajataustaiset naiset keskustelivat ja rohkaistuivat puhumaan suomen kieltä. Moniaistisella tilalla oli selvästi vaikutusta siihen, että haastateltavamme naiset antautuivat puhumaan suomen kieltä vapaasti ja aktiivisesti. Mielestämme moniaistinen tila ja Aistien-menetelmä on hyvä väline, jolla voidaan madaltaa kynnystä osallistua ja luoda tunnelma, jossa maahanmuuttajataustaiset naiset pääsivät osalliseksi keskusteluun. Naisten innostaminen haastattelussa onnistui ja saimme myös naiset keskustelemaan keskenään ja vaihtamaan mielipiteitään. (Vrt. Aistien-menetelmä 2013, 40.)

Haastatteluryhmän keskinäinen dynamiikka tuli näkyviin esimerkiksi siinä, miten he tutustuivat haastattelun tukena olleeseen kuvaseinään ja miten he toimivat heitä osallistavassa teh-

tävässä. Kuvaseinää yhdessä tarkastellessamme, olivat innokkaimmat osallistujat nopeasti numeroimassa heille tärkeitä palveluita ja menivät rohkeasti lähemmäs ottamaan selvää mitä seinällä oli. Näin ollen muut haastateltavat, jotka olivat hieman epävarmoja asiasta, saattoivat seurata esimerkkiä ja toimia ottaen mallia ensimmäisistä. Keskustelua syntyi tekemisen lomassa. (Vrt. Järvinen ym. 2015, 54.)

Kun naiset keskustelivat heille tärkeistä asioista perheeseen liittyen, he löysivät paljon yhteistä keskenään huolimatta erilaisista kulttuuritaustoista. Naisille oli tärkeää saada asianmukaisia terveyspalveluita itsellensä ja perheillensä. Naiset kokivat tärkeäksi osallistua lasten koulunkäyntiin omalta osaltaan vanhempina. Voisimmekin todeta, että äitiys ja äidin huoli lapsistaan on jaettu tunne, joka tuli haastateltavien puheenvuoroista esiin on samankaltaisena. Kielimuurit eivät olleet esteenä kun naiset jakoivat kokemuksiaan. Olemme haastattelijoina ilahtuneen tyytyväisiä siihen millaista rohkeutta ja avoimuutta naiset osoittivat haastattelutilanteissa. Kun tarkastellaan haastateltavien naisten roolia äiteinä, näkisimme että haastattelutilanteet ja ryhmän toiminta antoivat heille siihen vertaistukea. Nähdäksemme haastattelun osallistuneen ryhmän keskinäiset keskustelut olivat heille antoisia ja opettavaisiakin. Naiset jakoivat erilaisia kokemuksiaan lapsiin liittyvistä palveluista ja jakoivat toisilleen tarpeellista tietoa. (Vrt. Järvinen ym. 2015, 53-54.)

Moniaistista tilaa voidaan käyttää monipuolisesti sosiaalialan työskentelyssä, koska tila soveltuu minkä tahansa asiakasryhmän sosiokulttuuriseen innostamiseen. Aistien-menetelmä ja moniaistinen tila on hyvä väline sellaisessa työssä, jossa halutaan lisätä ihmisten omaa aktiivisuutta ja osallisuutta. Opinnäytetyömme antoi hyödyllistä tietoa maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksista ja mielipiteistä.

Maahanmuuttajataustaiset naiset kokivat, että olisi todella tärkeää osata riittävästi suomen kieltä pärjätäkseen yhteiskunnassa. Kielitaito vaikuttaa myös palveluissa asioimiseen ja niiden löytämiseen sekä saatavuuteen. Kielitaito on olennainen osa arkielämää. Kielen kautta ollaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja erilaisissa tilanteissa. Maahanmuuttajille voi olla vaikeaa asioida erilaisissa palveluissa. Esimerkiksi erilaiset kirjeet, lomakkeet, päiväkotien, koulujen ja palveluiden esitteet voivat olla haastavia ja niitä ei välttämättä ymmärretä. Olisi toivottavaa, että eri palveluissa maahanmuuttajataustaiset ihmiset otettaisiin huomioon ja he saisivat myös tukea ja ohjausta esimerkiksi lomakkeiden täyttämässä tai koulutukseen hakemisessa. Haastateltavat toivat esiin, että sähköiset palvelut voivat myös aiheuttaa ongelmia ja haasteita monelle. Sähköisten palveluiden käyttö vaatii usein kielitaitoa ja myös tietoteknisiä taitoja. Jos ei osaa käyttää tietokonetta tai ei ole riittävä suomen kielen taito niin palveluita ei välttämättä saavuteta. Sama pätee myös puhelimesta asiointiin.

Kuten opinnäytetyössämme tuli esille, erilaiset sähköiset palvelut ja tietotekniset asiat tuottivat maahanmuuttajataustaisille naisille haasteita palveluiden saatavuudessa. Jatkossa voisi olla hyödyllistä selvittää, minkälaisia haasteita maahanmuuttajataustaiset kohtaavat käyttäessään sähköisiä palveluja ja miten sähköistä asiointia tulisi kehittää heidän mielestään, jotta he saavuttaisivat palveluja. Myös tiedon lisääminen sähköisistä palveluista ja niissä asiomisesta voisi madaltaa maahanmuuttajataustaisten naisten kynnystä käyttää palveluita. Sähköisiä palveluita voitaisiin tarkastella siitä näkökulmasta, kuinka selkeästi ne on koottu ja esitelty.

Olisi myös hyvä selvittää ja kehittää sitä, miten ymmärrettäviä erilaiset kirjalliset dokumentit, esimerkiksi esitteet ja lomakkeet ovat maahanmuuttajataustaisille henkilöille. Voisi myös tutkia ja selvittää sitä, onko tietoa erilaisista palveluista saatavilla esimerkiksi englannin kielellä ja kuinka paljon erilaisia käännöksiä on saatavilla. Selkokielellä esitelty tieto auttaisi palveluiden tarjoajia ja palveluiden käyttäjiä kohtaamaan paremmin, jotta asiakkaat saisivat erilaisista palveluista tarkoituksenmukaisen hyödyn. Tulisi myös ottaa huomioon se, että palveluihin sisältyisi riittävästi henkilökohtaista ja kasvotusten tapahtuvaa ohjausta ja neuvontaa.

Opinnäytetyömme pohjalta olisi mahdollista koota opas palveluiden käyttöön liittyen, joka voisi hyödyttää maahanmuuttajataustaisia henkilöitä saamaan tietoa palveluista ja niiden saatavuudesta. Olemme koonneet yhteenvetona seuraavan listan haastattelujemme tuloksista koskien maahanmuuttajataustaisten naisten kokemia haasteita, erityisesti työllistymistä ja kouluttautumista edesauttavien palveluiden käyttöä:

- Palveluiden käyttö ja tiedon saanti voi olla hankalaa jos ei ole riittävä suomen kielen taito
- Sähköisten palveluiden lisääntyminen luo haasteen, sillä niiden käyttö vaatisi perusteellisempia tietokoneen käyttötaitoja
- Sähköisessä ja kirjallisessa muodossa oleva suomenkielinen tieto voi olla vaikea ymmärtää ilman henkilökohtaista opastusta
- Lomakkeiden, hakemusten ja muiden kirjallisten dokumenttien täyttö itsenäisesti, ilman kasvotusten saatua opastusta voi olla haasteellista
- Suomen kielen opiskelun tai sen käytön tulisi olla yhtäjaksoista, jotta kieltä voisi ylläpitää ja harjoittaa

Lähteet

Aistien-menetelmä 2015. Viitattu 10.1.2015. <http://www.aistienmenetelma.net/>

Aistien-menetelmä. 2013. Laurikainen, H., Rätty, M., Saarela, J., Sivonen, S. & työryhmä. (toim.). Aistien- avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä -hanke. Tikkurila: Laurea julkaisut. Viitattu 28.4.2015. http://www.aistienmenetelma.net/files/2214/1321/4263/Aistien-menetelma_2_painos.pdf

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. (toim. Juhani Aaltola & Raine Valli.) Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä. s.26-44

Heikkinen, H.L.T. 2001. Toimintatutkimus- toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. (toim. Juhani Aaltola & Raine Valli.) Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä. s.214-229

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hyvien käytäntöjen dialogit: Opas dialogisen kehittämisen ja kulttuurisen muutoksen tueksi. 2012. (toim. Mimosa Koskimies, Jukka Pyhäjoki, Tom Erik Arnkil.) Terveystien ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 5.5.2015. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90856/URN_ISBN_978-952-245-638-0.pdf?sequence=1

Isaacs, W. 2001. Dialogi ja yhdessä ajattelemisen taito. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Jatkohakemus vuodelle 2015. KasvuKutsu. Hankkeet. Yhdistys. Nicehearts. Viitattu 28.4.2015. http://www.nicehearts.com/files/nicehearts/Kasvukutsu_projektisuunnitelma_2015.pdf

Järvinen, S., Rankka, E. & Rätty, M. 2015. Aistien-menetelmä voimaannuttamisen välineenä. Teoksessa: Aistien-menetelmällä oivalluksia oppimiseen ja kohtaamiseen. (toim. Minttu Rätty & Heli Laurikainen.) Laurea Julkaisut. Grano Oy. Kuopio. s.52-57

Kinnunen, P. 2003. Innostuskirja. Nyt!: Sosiokulttuurisen toiminnan polunpäitä. (toim. Kinnunen Pekka et al.) Opintokeskus Kansalaisfoorumi.

Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. (toim. Juhani Aaltola & Raine Valli.) Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä. s.68-84

Kokko, R-L. 2006. Tulevaisuuden muistelu. Ennakointidialogit asiakkaiden kokemina. Gummerus Kirjapaino Oy. Vaajakoski.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Kurki, L. 2011. Sosiokulttuurinen innostaminen yhteistyönä. Teoksessa: Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalisuudessa. (toim. Ruuskanen, P. & Savolainen, K. & Suonio, M.) UNIPress. s.39-68

Kuronen, M. 2004. Valtaistumista ja voimavaraistumista. Teoksessa: Sukupuoli ja sosiaalisuus. Granfelt, R., Kuronen, M., Nyqvist, L. & Petrelius, P. (toim.) Sosiaalisuuden tutkimuksen 3. vuosikirja. PS-kustannus. WS Bookwell Oy. Juva. s. 277-296.

Lassila, L. 2015. Aistien-tila sosiaalialan koulutuksessa Laureassa. Teoksessa: Aistien-menetelmällä oivalluksia oppimiseen ja kohtaamiseen. (toim. Minttu Rätty & Heli Laurikainen.) Laurea Julkaisut. Grano Oy. Kuopio. s 25-28

Maahanmuuttopolitiikka 2015. Maahanmuutto. Etusivu. Sisäministeriö. Viitattu 16.5.2015.
<https://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>

Oppimisympäristö 2015. Aistien-menetelmä. Viitattu 28.4.2015.
<http://www.aistienmenetelma.net/oppimisymparisto/>

Rostila, I. 2001. Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Voimavarakeskeisen ongelmanratkaisun perusteet. Jyväskylän yliopisto. Kopijyvä Oy. Jyväskylä.

Rätty, M. 2009. Monikulttuurisen työn valmiudet sosiaalialalla. Sosionomikoulutuksen näkökulmia. Ammatillinen lisensiaatintyö. Kasvatustieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/76522/lisuri00109.pdf?sequence=1>
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/76522/lisuri00109.pdf?sequence=1>

Suomi, S. & Saarela, J. 2015. Moniaistisuuden hyödyntäminen settlementityössä ja kansalaisopisto-opetuksessa. Teoksessa: Aistien-menetelmällä oivalluksia oppimiseen ja kohtaamiseen. (toim. Minttu Rätty & Heli Laurikainen.) Laurea Julkaisut. Grano Oy. Kuopio. s. 18-22

Toimintasuunnitelma 2015. Materiaalipankki. Yhdistys. Nicehearts. Viitattu 4.5.2015.
http://www.nicehearts.com/files/nicehearts/Yhdistys/Vantaan_niceheartsin_toimintasuunnitelma_2015.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus (UTH) 2015. Tiedonkeruut. Etusivu. Tilastokeskus. Viitattu 16.5.2015. <http://tilastokeskus.fi/keruu/uth/index.html>

Vantaan Nicehearts ry 2015. Yhdistys. Nicehearts. Viitattu 28.4.2015.
<http://www.nicehearts.com/yhdistys/>

Wilska-Seemer, K. 2005. Voimaantumisen vammaisten naisten vertaisryhmässä. Teoksessa: Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. (toim. Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung.) Vastapaino. Tampere. s.255-276

Liitteet

Liite 1 Istuintyynyt Aistien-tilassa.....	42
Liite 2 Aistien-tilan suomalaista tunnelmaa	43
Liite 3 Itse ottamiamme kuvia Vantaan palveluista	44
Liite 4 Kuvaseinä haastattelun tukena	45
Liite 5 Saatekirje ja suostumus haastatteluun	46
Liite 6 Haastattelun runko	47
Liite 7 Haastattelusopimus	48

Liite 1 Istuintyyny Aistien-tilassa

Liite 2 Aistien-tilan suomalaista tunnelmaa

Liite 3 Itse ottamiamme kuvia Vantaan palveluista

Liite 4 Kuvaseinä haastattelun tukena

Liite 5 Saatekirje ja suostumus haastatteluun

Saatekirje

Olemme sosiaalialan opiskelijoita Laurea ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Vantaan Nicehearts ry:n kanssa aiheesta ”Maahanmuuttajanaisten käsityksiä palveluista ja niiden saatavuudesta Vantaalla.” Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa naisten käsityksiä ja kokemuksia erilaisista palveluista ja siitä, miten palveluita saavutetaan. Tutkimuksen haastattelut toteutetaan nimettöminä ja haastateltavat pysyvät anonyymeina. Käytämme haastattelun dokumentoinnissa kameraa, mutta emme valokuvaa haastateltavia. Haastattelussa käytetään myös nauhuria. Tutkimusaineisto tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua ja työskentelyvaiheessa siihen perehtyvät opinnäytetyötä tekevät opiskelijat ja ohjaava opettaja. Tutkimuksen haastattelut toteutetaan Laurea Tikkurilan moniaistillisessa tilassa.

Ystävällisin terveisin,
sosionomi-opiskelijat

Tanja Karinen
XXXXXXXXXX
tanja.karinen@student.laurea.fi

Jonna Kääriäinen
XXXXXXXXXX
jonna.kaariainen@student.laurea.fi

Suostumus haastatteluun

Annan suostumukseni siihen, että haastattelumateriaalia voidaan käyttää Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetyöhön.

____ / ____ / 201X

Päiväys ja paikka

allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 6 Haastattelun runko

Työelämäpalvelut: -Mitä kokemuksia teillä on työelämäpalveluista? Kuinka tärkeänä te pidätte työelämäpalveluita? Kuinka helppona te olette pitäneet asiointia työelämäpalveluissa? Oletteko saaneet opastusta käyttäessänne palveluita? Onko teillä kokemusta sähköisten palveluiden käytöstä? Onko teillä muita mielipiteitä koskien näitä palveluita?

Terveyspalvelut: -Kuinka tärkeänä te pidätte terveyspalveluita? Minkälaisena koette asioinnin terveyspalveluissa? Miten terveyspalvelut ovat kokemustenne mukaan toimineet?

Asumispalvelut: -Onko teillä kokemusta asumispalveluiden käytöstä?

Kelan palvelut: -Onko teillä kokemusta Kelan tarjoamista eri palveluista? Miten nämä palvelut ovat mielestänne toimineet? Oletteko saaneet ohjausta Kelan palveluiden käyttöön? Onko teillä kokemusta sähköisten palveluiden käytöstä?

Sosiaalipalvelut: -Onko teillä kokemusta sosiaalipalveluista tai sosiaalitoimistossa asioinnista?

Koulutus: -Onko teillä kokemuksia koulutuspalveluista, esimerkiksi aikuiskoulutuksesta tai kielioopinnoista? Miten olette kokeneet erilaiset koulutuspalvelut?

Kirjasto: -Oletteko käyttäneet kirjaston palveluita?

Lupapalvelut: -Onko teillä kokemuksia lupapalveluista?

Neuvola: -Miten tärkeänä pidätte neuvolan palveluita? Millaisia kokemuksia teillä on neuvolan palveluista?

Koulu/päiväkotikerhot: -Miten tärkeänä pidätte koulun, päiväkodin ja koulun kerhojen tarjoamia palveluita? Mitä kokemuksia teillä on koulusta ja päivähoidosta? Onko teillä kokemusta koulun iltapäiväkerhoista? Oletteko osallistuneet vanhempainiltoihin? Kuinka usein tapaatte lastenne opettajia tai olette yhteydessä heihin?

Liite 7 Haastattelusopimus

[] : Maahanmuuttajataustaisen naisryhmän kutsuminen haastattelutilaisuuteen moniaistiseen tilaan. Moniaistisen tilan rakentaminen ja luominen. Haastattelussa käytettävät apumateriaalit, kuten kuvat, nauhuri, kamera. yms. Haastattelun toteutus. Mahdolliset Vantaan Nicehearts:in työntekijöiden haastattelut.

[] : Toiminnan kuvaaminen ja haastatteluiden käsittely ja sisällön analyysi, teorian kirjoittaminen ja mahdollisen sisällön tuottaminen oppaaseen.

Opinnäytetyö luotettavuus

Eettiset kysymykset

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta pyydämme haastatteluun osallistuneilta maahanmuuttajanaeilta suostumuksen valokuvien ja nauhoituksen käyttöön opinnäytetyössämme. Olemme laatineet tutkimusluvan, joka tulee liitteeksi opinnäytetyöhömmme. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule esille opinnäytetyössämme vaan haastateltavat pysyvät anonyymeina koko prosessin ajan. Haastattelun runko ja kysymykset tulevat liitteeksi opinnäytetyöhömmme.

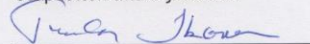
Opiskelijan vastuut

Sitoudumme toimimaan tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Sitoudumme pitämään luottamuksellisena tiedonhankinnan yhteydessä saamamme yksityishenkilöitä koskevat tiedot ja sellaiset asiakirjat ja aineistot, jotka pitää niiden luonteen ja niihin liittyvän ilmeisen salassapitointressin vuoksi ymmärtää luottamuksellisiksi.

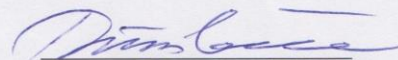
Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Paikka ja päiväys

Osapuolten allekirjoitukset

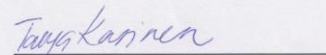

Opinnäytetyönohjaaja

Tiina Korhonen
Työelämän edustaja

Opiskelija

Opiskelija